

Zegt men *ik* of zegt men *ich*?

Het verloop van de Uerdinger Linie op Nederlands grondgebied opnieuw uitgelicht



Universiteit Utrecht

Maarten Boots (4162471)

BA-scriptie Nederlandse Taal en Cultuur

Begeleider/eerste lezer: Marko Simonovic

Tweede lezer: Jacomine Nortier

Blok 4 - Collegejaar 2015-2016

Zegt men *ik* of zegt men *ich*?

Het verloop van de Uerdinger Linie op Nederlands grondgebied opnieuw uitgelicht

Maarten Boots

Juni 2016

Voorwoord

Een onderzoek naar de Uerdinger Linie, een linie die zeer waarschijnlijk niet bij iedereen alarmbellen doet rinkelen. Wel betreft het een belangrijk fenomeen binnen de dialectologie. Deze linie is een normaallinie binnen de Nederlandse en Duitse dialectologie, wat wil zeggen dat er essentiële taalverschillen aan zijn verbonden. Het is een linie die het verschil tussen onder andere het gebruik van de woorden *ik* en *ich* aangeeft, wanneer een spreker zijn of haar plaatselijke dialect spreekt. Ik ben zelf opgegroeid in het Limburgse Helden, een plaats die grenst aan deze taallinie, waardoor ik me al van kinds af aan bewust ben van het verschil in dialecten waar of de ene of de andere variant werd gebruikt. Mede door mijn passie voor taal en dialect, die er uiteraard ook voor gezorgd heeft dat ik Nederlandse Taal en Cultuur ben gaan studeren, valt het mij in het bijzonder op dat de jeugd in mijn geboortestreek niet meer consequent *ich* zegt, terwijl dit eigenlijk wel ‘hoort’ in Helden. Toen ik na drie jaar studeren een onderwerp mocht kiezen voor mijn bacheloreindwerkstuk, heb ik de kans gegrepen het verschil in gebruik tussen deze twee varianten eens onder de loep te nemen. Dit onderzoek sluit perfect aan bij het verdiepingspakket *Nederlandse Taal, Literatuur en Maatschappij*, dat ik binnen mijn studie heb gevolgd en bij de cursus *Meertaligheid in Nederland* in het bijzonder. Eerder in dit collegejaar heb ik de kans gekregen om onder prof. dr. Leonie Cornips aan het Meertens Instituut onderzoek te doen naar het gevoerde streektaalbeleid in de provincie Limburg. In deze periode heb ik veel onderzoekservaring opgedaan en de leemtes in het dialectologisch onderzoek beter leren kennen. Zonder die stageperiode was ik waarschijnlijk nooit op het idee gekomen de Uerdinger Linie te onderzoeken. Alleen daarom ben ik Leonie Cornips veel dank verschuldigd, maar ook voor de onderzoekservaring die ik onder haar begeleiding heb mogen opdoen, welke me geholpen heeft tijdens het schrijven van deze – al zeg ik het zelf - tijdsintensieve scriptie. Eigenlijk moet ik ook even terug naar het begin gaan, om mijn ouders te bedanken. Door hun bewuste keuze om mij in het Limburgs op te voeden, heb ik van kinds af aan een fascinatie voor dialecten en talen gekregen. Ik ben er zeker van dat ik anders nooit deze studiekeuze had gemaakt. Iemand uit het veld wie ik in het bijzonder wil bedanken is Ton van de Wijngaard, de Limburgse streektaalfunctionaris. Hij heeft altijd met me meegedacht bij al mijn onderzoeksideeën, ook heeft hij zeer moeilijk vindbare literatuur voor mij beschikbaar gemaakt. Ten slotte wil ik mijn scriptiebegeleider van de Universiteit Utrecht, dr. Marko

Simonovic bedanken, hij heeft me met mijn onderzoek de goede kant op kunnen sturen, ontzettend nuttige feedback gegeven, maar nog belangrijker; hij heeft me ook ontzettend vrij gelaten. Hierdoor kon ik de uitdaging aangaan om op onderzoeksgebied het maximale uit mezelf te halen, waar een scriptie ook voor dient. Daarnaast wil ik ook de tweede lezer vanuit de universiteit, Dr. Jacomine Nortier, bedanken voor haar tijd en de feedback die ze heeft gegeven. Ik zie dan ook de verdere feedback van de begeleiders graag tegemoet.

Iedereen nogmaals dank en ik hoop dat u als lezer met veel plezier deze scriptie leest.

Maarten Boots

Juni 2016

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	6
1. Inleiding.....	8
2. Theoretisch kader	10
2.1 Isoglossen	10
2.2 Het onderzoek van Schrijnen (1920)	11
2.3 Indelingsmethoden van dialecten.....	13
2.4 De Uerdinger Linie.....	15
2.5 De taalsituatie in het te onderzoeken gebied.....	18
2.6 Taalverandering	19
2.7 Vraagstelling en hypothese	21
3. Methode	23
3.1 Gebiedsindeling	23
3.2 Leeftijdsindeling.....	24
3.3 De onderzoeksprocedure	25
4. Resultaten.....	28
4.1 Budel.....	28
4.1.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie.....	28
4.1.2 Overige resultaten van het cluster Budel	29
4.2 Maarheeze	29
4.2.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie.....	29
4.2.2 Overige resultaten van het cluster Maarheeze.....	30
4.3 Nederweert.....	31
4.3.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie.....	31
4.3.2 Overige resultaten van het cluster Nederweert	31
4.4 Helden-Panningen.....	32
4.4.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie.....	32
4.4.2 Overige resultaten van het cluster Helden-Panningen.....	32
4.5 Baarlo	33
4.5.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie.....	33
4.5.2 Overige resultaten van het cluster Baarlo	34
4.6 Tegelen	34
4.6.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie.....	34
4.6.2 Overige resultaten van het cluster Tegelen	35
4.7 Totale resultaten voor het gehele gebied	36
5. Discussie	40

5.1 Ideeën voor een vervolgonderzoek	42
6. Conclusie	44
6.1 Terugkoppeling naar literatuur	44
Literatuurlijst	46
Bijlage 1: Gegevens en vragenlijst voor proefpersonen	49
Bijlage 2: Basisgegevens per proefpersoon.....	50
Bijlage 3: Gegeven antwoorden op de vragen	53
Tabel 1.....	53
<i>Antwoorden op vragen 1 en 8 per proefpersoon</i>	<i>53</i>
Tabel 2.....	56
<i>Antwoorden op vraag 2 per proefpersoon</i>	<i>56</i>
Tabel 3.....	59
<i>Antwoorden op vraag 3 en 4 per proefpersoon</i>	<i>59</i>
Tabel 4.....	63
<i>Antwoorden van de proefpersonen 5 en 6</i>	<i>63</i>
Tabel 5.....	66
<i>Antwoorden van de proefpersonen op vraag 7</i>	<i>66</i>

Samenvatting

Deze scriptie betreft een onderzoek naar taalverandering wat betreft woordkeuze bij dialectsprekers. Het gaat hier om de linguïstische variatie die door de Uerdinger Linie wordt benadrukt, namelijk het verschil tussen het gebruik van de woorden *ik* en *ich* bij dialectsprekers. Schrijnen (1920) heeft de ligging van de Uerdinger Linie in Nederland onderzocht en op de landkaart uitgetekend. In de dorpen en steden ten noorden van deze linie gebruikt men vormen als *ik ook* of *ik ouk* wanneer men hun lokale dialect spreekt en in de dorpen en steden ten zuiden van de linie gebruikt men vormen als *ich ooch* en *ich ouch* in hun lokale dialect. Hoppenbrouwers (1990) geeft aan dat er de laatste honderdvijftig jaar een heus civilisatieproces in Nederland heeft plaatsgevonden, waar de toegenomen mobiliteit en verstedelijking een centrale rol in hebben gespeeld. In dit onderzoek wordt getoetst of men in het gebied net ten zuiden van de Uerdinger Linie in Nederland, zoals Schrijnen (1920) de linie heeft getrokken, de *ich*-variant nog in alle generaties wordt gebruikt wanneer men dialect spreekt. Dit gebeurt aan de hand van de volgende hoofdvraag:

Is de ligging van de Uerdinger Linie, waar deze door Nederland loopt, zoals omschreven in Schrijnen (1920) nog in overeenstemming met het actueel taalgebruik?

In de hypothese wordt gesteld dat de maatschappelijke veranderingen die volgens Hoppenbrouwers (1990) hebben geleid tot dialectverandering mogelijk ertoe geleid hebben dat de *ich*-variant in onbruik raakt bij de jongere generaties en er wat betreft de Uerdinger Linie een taalverandering gaande is.

Er is in het gebied net ten zuiden van de Uerdinger Linie een dialectenquête afgenomen bij in totaal 115 proefpersonen. Het onderzochte gebied is opgedeeld in zes clusters, namelijk: Budel, Maarheeze, Nederweert, Helden-Panningen, Baarlo en Tegelen. De 115 proefpersonen zijn gespreid afkomstig uit alle clusters en er is ook rekening gehouden met de leeftijd, er zijn namelijk vier leeftijdscategorieën gemaakt. Bij alle proefpersonen is onderzocht welke van de twee varianten ze gebruiken en er is een aantal vragen gesteld om mogelijke redenen voor hun taalgebruik vast te leggen. Uit het onderzoek is gebleken dat over het gehele gebied de *ik*-variant per generatie terrein wint, waardoor het antwoord op de hoofdvraag negatief is. De uitkomsten zijn per cluster verschillend, waardoor de onderzoeker een generalisatie van de resultaten over het gehele gebied heeft uitgesloten. In Nederweert houdt de *ich*-variant in alle generaties stand, met als voornaamste predictor de

invloed van het Weertse stadsdialect (dat zich ook ten zuiden van de Uerdinger Linie begeeft), terwijl dit in de vijf andere clusters niet het geval is. In de Brabantse clusters Budel en Maarheeze lijkt het dialect de grootste verandering door te maken, waarschijnlijk door invloeden van het Nederlands en andere Brabantse dialecten, maar ook door het gebrek aan waarde voor het lokale dialect. In de clusters Baarlo en Tegelen wordt een sterke invloed van het Venlose stadsdialect (dat zich ten noorden van de linie begeeft) als predictor gezien, terwijl er in Helden-Panningen niet één voorspeller bovenuit steekt. In alle clusters lijken andere factoren te zijn die het dialect beïnvloeden, maar over het gehele gebied is er één factor die veel genoemd wordt: de invloed van het Standaardnederlands. De onderzoeker acht voor een definitief oordeel of de positie van de Uerdinger Linie herzien moet worden vervolgonderzoek noodzakelijk, een onderzoek waarin meer proefpersonen worden gebruikt. Ook lijkt het de onderzoeker relevant om een soortgelijk onderzoek uit te voeren in België en Duitsland, de andere twee landen waar de Uerdinger doorheen loopt. Dit om te achterhalen of een eventuele dialectverandering in Nederland op zichzelf staat.

1. Inleiding

Het Limburgs is een streektaal met een hoog aantal sprekers, 68 procent van de ondervraagden uit recent onderzoek geeft aan zijn of haar lokale dialect te spreken en 92 procent van de Limburgers geeft aan dit te kunnen verstaan. Toch is de bereidheid om dialect te spreken en door te geven bij jongere generaties kleiner dan bij de oudere generaties. Ook geven jongere generaties aan het Limburgs minder goed machtig te zijn dan de oudere generaties (Urlings, 2016, pp. 2-3). Deze constatering over het Limburgse dialect werden op 23 mei jongstleden gepubliceerd in *Dagblad de Limburger*. Er zijn zorgen over de toekomst van het Limburgs, maar om niet te vergeten, dit is geen op zichzelf staand fenomeen. Het aantal sprekers van andere Nederlandse dialecten is immers nog verder gedaald dan dat van het Limburgs (Urlings, 2016, p. 2; Goeman & Jongenburger, 2009).

Nederland is geen eentalig land en is dat misschien ook nooit geweest. In Nederland is naast het Nederlands het Fries erkend als taal en daarnaast zijn het Limburgs en het Nedersaksisch erkend als streektaal. Dit is niet het enige verschil in status tussen de verschillende talen en taalvariëteiten binnen de Nederlandse grenzen. Het Limburgs, dat een grote rol speelt in dit onderzoek, wordt bijvoorbeeld vaak een dialect genoemd. Er zijn misverstanden over het onderscheid tussen taal en dialect, zo omschrijft Nortier (2009, p. 11-13) er een aantal:

“Taal heeft een standaard; dialect niet. Taal heeft een grammatica die is vastgelegd; dialect niet. Taal heeft een geschreven (literaire) traditie; dialect niet. Talen zijn onderling niet verstaanbaar; dialecten van talen wel. Talen zijn afgeleid van dialecten; niet omgekeerd.”

Volgens Nortier (2009, p. 11) zit het enige wezenlijke verschil in status. Een taal heeft namelijk meer status en aanzien dan een dialect. Toch heeft dit mogelijke statusverschil niet in de weg gestaan om dialecten te kiezen als onderzoeksobject. De dialectologie kan in het Nederlandse taalgebied namelijk rekenen op een lange traditie. Hierbij kan worden gedacht aan het materiaal van de vragenlijst van Pieter Willems (1885) waarin de dialecten van België en zuidelijk Nederland werden onderzocht, de vragenlijsten van de Zuidnederlandse Dialectcentrale van de KU Leuven (1922-1955) en het Amsterdamse Dialectenbureau (tegenwoordig het Meertens Instituut) alsook de dialectwoordenboeken (Van Keymeulen & Van Daele, 2016).

Er zijn zorgen over de toekomst van het Limburgs en van dialecten in het algemeen. Of het bovengenoemde statusverschil hiermee in verband staat, zal wat betreft één fenomeen binnen de dialectologie opgehelderd worden. Het verschil in status tussen een taal en een dialect is relevant voor dit onderzoek. Hier wordt gekeken naar het taalgebruik van personen die zowel dialect als het Standaardnederlands spreken. De de Uerdinger Linie wordt nader bestudeerd, een taalgrens (ook wel isoglosse genoemd) die in Nederland door Noord-Brabant en Limburg loopt. Grofweg geeft deze linie een grens aan waarbij de mensen die ten noorden ervan wonen de woorden *ik* en *ook* met de *k*-klank uitspreken, net als in het Standaardnederlands. De mensen die ten zuiden van de linie wonen gebruiken de *ch*-klank, wat resulteert in *ich ouch* (fonetisch: [ɪx/ ʊux/]) of varianten hierop. Er zal worden onderzocht of personen woonachtig net ten zuiden van de Uerdinger Linie nog consequent de *ich*-variant gebruiken of dat de *ik*-variant hier terrein wint.

Het verloop van de Uerdinger Linie door Nederland is door Schrijnen (1920) in kaart gebracht. Schrijnen (1920) tekende niet alleen de grenzen van de Uerdinger Linie, maar ook van 27 andere isoglossen op Nederlands grondgebied, deze taalgrenzen worden nog altijd overgenomen in de dialectologie. In het theoretisch kader van dit onderzoek zal het onderzoek van Schrijnen (1920) verder worden uitgelicht alsook de ligging van de Uerdinger, het belang van deze linie en de verschillen die erdoor worden gemarkeerd. Urlings (2016) constateerde dat de jeugd het Limburgs minder goed 'machtig' denkt te zijn dan de oudere generaties. Daarom zal er in het theoretisch kader een literatuurstudie naar het fenomeen 'taalverandering' plaatsvinden. Hierin wordt onderzocht hoe taalverandering plaatsvindt en dan vooral in Nederlandse context. De theorieën over taalverandering zullen worden uitgelicht. In de vraagstelling en hypothese wordt gesteld dat de mogelijke taalverandering het verschil tussen *ik* en *ich*, dat door de Uerdinger Linie wordt gemarkeerd, beïnvloedt en zal de grensfunctie van de linie vervagen. In de methode wordt het te onderzoeken gebied ingedeeld in clusters en worden de proefpersonen ingedeeld in leeftijdscategorieën. De resultaten zullen dan ook per cluster en per leeftijdscategorie worden behandeld. Bij de discussie en de conclusie zal gekeken worden of de *ich*-variant in het te onderzoeken gebied stand houdt en of de argumenten uit de literatuur mogelijk voorspellers zijn van eventuele taalveranderingen.

2. Theoretisch kader

Dit hoofdstuk bevat een theoretische onderbouwing voor het vervolg van dit onderzoek. Er zal dieper worden ingegaan op het fenomeen isoglossen en wat dit dan precies zijn. Het onderzoek van Schrijnen (1920), waar deze scriptie op zal voortborduren, wordt beschreven in 2.2. Om het onderzoek van Schrijnen (1920) alsook de isoglossenmethode in perspectief te plaatsen, zal ook een bruggetje gemaakt worden naar andere indelingsmethoden van dialecten (2.3). De Uerdinger Linie, het te onderzoeken object, wordt omschreven om een beeld te schetsen wat de functie van deze linie is en waar deze precies loopt (2.4). De taalsituatie in het te onderzoeken gebied wat betreft dialect en standaardtaal zal worden beschreven (2.5). Paragraaf 2.6 betreft een analyse over taalverandering, hier worden mogelijke oorzaken van taalverandering bestudeerd. Ten slotte worden de vraagstelling en hypothese gepresenteerd.

2.1 Isoglossen

Om een duidelijk beeld te krijgen van de Uerdinger Linie, zal een uitleg van de term *isoglosse* nodig zijn. De Uerdinger Linie is namelijk een isoglosse. Het woord isoglosse is in het Grieks als volgt terug te leiden: *isos* is gelijk, *glossa* is taal (Notten, 1974, p. 36). In het woordenboek wordt een isoglosse omschreven als een *“lijn die gebieden begrenst waarbinnen een taalverschijnsel voorkomt”*. Hierbij wordt een *isoglossenmethode* omschreven als een methode van dialectgeografische beschrijving, waarbij gebruik wordt gemaakt van isoglossen (Den Boon, Hendrickx & Van der Sijs, p. 1755). Schrijnen (1920, p. 32) geeft een uitgebreidere beschrijving van de term, hij noemt het *“een lijn die de uiterste geografische punten met elkaar verbindt waar een bepaald taalverschijnsel tot uiting komt. Tussen de grenzen van bepaalde isoglossen bevindt zich een gemeenschap, die ten gevolge van bepaalde redenen nauwer dan met de omgeving samenhangt.”* Elk taalgebied wordt wel door een aantal isoglossen doorsneden en slechts bij hoge uitzondering vallen zulke lijnen met elkaar samen. Isoglossen kunnen wel naar elkaar toe bewegen door taalverandering. Deze taalverandering kan allerlei oorzaken hebben, vaak cultureel van aard (p. 32).

2.2 Het onderzoek van Schrijnen (1920)

De studie van Schrijnen (1920) vormt wat betreft de Uerdinger Linie de leidraad voor dit onderzoek. Nu, bijna honderd jaar later, zal er getoetst worden of zijn beschrijving van de ligging van de Uerdinger Linie nog klopt. Schrijnen (1868-1938) was een Limburgse priester, classicus, linguïst en folklorist. Hij was medegrondlegger van de oprichting van de Katholieke Universiteit Nijmegen (tegenwoordig Radboud Universiteit), waar hij Rector Magnificus was. Zijn culturele onderzoeken hebben zowel binnen Nederlands als op internationaal niveau veel erkenning gekregen (Mohrmann, 2013). In 1920 onderzocht hij de isoglossen in het oosten van Noord-Brabant en in Nederlands-Limburg. Dit deed hij als voortzetting van het werk van Jacob Ramisch (geboren in 1881), zoals de titel *De Isoglossen van Ramisch in Nederland* (Schrijnen, 1920) al deed vermoeden. Jacob Ramisch (1908) onderzocht het taaleigen van het Duitse gebied tussen het noorden van Nederlands-Limburg en de Rijn onder de loep in de *Studien zur niederrheinischen Dialektgeographie*. Hierin trekt hij door de vergaarde kennis van woordkeuze van de bevolking in dit gebied in Noordrijn-Westfalen isoglossen door dit gebied. In deze studie zijn de isoglossen doorgetrokken tot aan de Nederlandse grens in Noord-Limburg (preciezer gezegd: van Bergen tot Roermond) (Schrijnen, 1920, pp. 33-34). Hierin werd onder andere de ligging van de Uerdinger Linie in dit gebied beschreven. Ook Ramisch borduurde voort op andermans werk, namelijk op dat van Dr. Georg Wenker, een van de eerste dialectgeografen (Notten, 1974, p. 36). Wenker (1852-1911) is de naamgever van de Uerdinger Linie en ontwikkelde de *Sprachatlas des Deutschen Reichs* (onderzoekperiode 1876-1887), dit werd door Schrijnen (1920, p. 32) als standaardwerk gezien. In de werken van Wenker en Ramisch werden de isoglossen getrokken tot aan de Nederlandse grens. Schrijnen heeft een aantal isoglossen doorgetrokken op het Nederlandse grondgebied, maar ook nieuwe isoglossen ontwikkeld. Schrijnen heeft in zijn onderzoek gebruikt gemaakt van een uitgebreide vragenlijst waarin werd gevraagd een woordenlijst op papier te vertalen naar het dialect van de plaats waar de ondervraagde vandaan kwam (pp. 3-28). 170 respondenten leverden de ingevulde vragenlijst in, afkomstig uit dorpen en steden verspreid over Nederlands-Limburg en het oosten van Noord-Brabant (pp. 29-31). Aan de hand van de ingeleverde woordenlijsten stelden Schrijnen zijn isoglossen vast. Schrijnen heeft in zijn dialectstudies de Uerdinger Linie doorgetrokken door Nederlands-Limburg en Noord-Brabant, en heeft deze verder gevolgd door België, tot deze in Tienen bij de Germaans-Romaanse taalgrens eindigt (Schrijnen,

1920, p. 36). Schrijnen heeft in zijn onderzoek naar de Limburgse dialecten nog 23 andere isoglossen ontdekt, maar hij stelt in ditzelfde onderzoek dat de Uerdinger Linie onbetwist de belangrijkste scheidslijn is binnen de provincie Limburg, omdat dit de uiterste noordgrens is van het gebied waar Limburgse dialecten wordt gesproken (p. 63). De Uerdinger Linie, zoals Schrijnen deze heeft geschetst, is weergegeven op kaart 2.1, evenals de locaties waar zijn proefpersonen vandaan kwamen.



Kaart 2.1: De Uerdinger Linie zoals door Schrijnen getekend, de getallen op de kaart zijn de plaatsen waar proefpersonen vandaan kwamen (Schrijnen, 1920, p. 37)

De meest recente indeling van de Limburgse dialecten is gepubliceerd in 2007 (Keulen et al., 2007). Hierin zijn de dialecten van zowel de Belgische provincie Limburg als de Nederlandse provincie Limburg onderzocht, beschreven en ingedeeld in zeven dialectgroepen (zie kaart 2.2). Ook zij hebben gebruik gemaakt van de isoglossenmethode en hebben vastgesteld dat de Benrather Linie (welke het verschil tussen de *k*- en de *ch*-klank aangeeft bij bijvoorbeeld *maken* en *machen*. Vetgedrukt weergegeven, links naast A op kaart 2.2) en de Uerdinger Linie (welke naast Tessenderlo Belgisch-Limburg binnen komt en beneden Venlo Nederlands-Limburg verlaat) de belangrijkste isoglossen van het Limburgse taalgebied zijn (Keulen et al., 2007). Voor de indeling van de dialectengroepen zoals in Keulen et al. (2007) is gebruikt gemaakt van een nieuw bevolkingsonderzoek, maar van een literatuuronderzoek. Indien de linies zijn verschoven door taalverandering is dit niet meegenomen en bekend gemaakt. De laatste toetsing van de ligging van de Uerdinger Linie in Nederland, was in 1920

door Schrijnen. Er kan in de voorbije honderd jaar taalverandering hebben plaatsgevonden, waardoor de isoglossenkaarten niet meer zou kloppen bij de huidige taalsituatie. Een isoglosse kan namelijk bewegen door taalverandering, dit kan allerlei oorzaken hebben, vaak cultureel van aard (Schrijnen, 1920, p. 32). Dit zou bijvoorbeeld te maken kunnen hebben met het verschil in status tussen de varianten die worden gebruikt aan beide zijdes van de linie. De onderzoeker heeft tijdens pre-observatie een mogelijke verschuiving van de Uerdinger Linie bespeurd. In het gebied net ten zuiden van de linie lijkt de *k*-variant te winnen ten opzichte van de *ch*-variant. Of dit daadwerkelijk het geval is, zal onderzocht worden in dit onderzoek.

Indeling van de Limburgse dialecten



Kaart 2.2: Indelingskaart van de Limburgse dialecten (Keulen, Van de Wijngaard, Cromptoets & Walraven, 2007, p. 15).

2.3 Indelingsmethoden van dialecten

De isoglossenmethode is niet de enige methode om dialecten in te delen. Er is veel gediscussieerd om een juiste indeling te vinden van de Nederlandse dialecten en in 1892 is een eerste indelingskaart verschenen (Goossens, 1977, p. 161). Taalgeografen zijn eind negentiende eeuw begonnen met het classificeren van dialecten en het maken van indelingskaarten. Bij deze classificatie gaat men uit van typologische overeenkomsten en

verschillen. Andere aspecten waarnaar wordt gekeken, zijn onder andere: onderlinge verstaanbaarheid, taalbesef en taalwil, de wil om een taal al dan niet te gebruiken (Hoppenbrouwers, 1990, p. 19). Naast de isoglossenmethode zijn er in Nederland nog enkele andere methoden gebruikt. De methoden overlappen elkaar deels en worden hieronder in chronologische volgorde geïntroduceerd (Goossens, 1977, p. 161). Onderstaande methoden zijn niet de enige die zijn ontwikkeld, maar wel de meest gebruikelijke in de literatuur.

De oudste methode is de *vlakkenmethode*, deze methode is rond 1890 geïntroduceerd (p. 162) en is zeer vereenvoudigend ten opzichte van de andere methoden. De landkaart wordt ingekleurd in verschillende vlakken met elk een historische overeenkomst, in Nederland ging men hierbij uit van de oude volksstammen (Hoppenbrouwers, 1990, p. 19). De dialectgebieden werden vernoemd naar volksstammen en vielen samen met het gebied van deze stam. Dit kwam op veel kritiek te staan, aangezien er niet bewezen kon worden dat deze grenzen daadwerkelijk samenvielen (Goossens, 1977, p. 163). Na de *vlakkenmethode* kwam de *isoglossenmethode*, die nauwkeuriger was doordat er enkel een grens werd getrokken op basis van een taalkenmerk. Ook verdwenen hier de benamingen op basis van volksstammen (p. 165), isoglossen werden juist meestal vernoemd naar een dorp of stad waar deze doorheen loopt (Notten, 1974, p. 36).

Bij de *pijltjesmethode* worden dialecten die naar oordeel van informanten sterk op elkaar lijken met pijltjes aan elkaar verbonden (Hoppenbrouwers, 1990, p. 19). Weijnen (1966, p. 196) noemt het "*een wetenschappelijke analyse van het geografisch taalbesef van de dialectspreker te beproeven*". Met pijltjes worden de dialecten verbonden die volgens de verklaring van de spreker een sterke gelijkenis vertonen (Goossens, 1977, pp. 165-166). Doordat de pijltjes worden gezet aan de hand van getuigenissen wordt de objectiviteit en betrouwbaarheid van deze methode in twijfel getrokken (p. 167).

Bij de *structuurgeografische methode* probeert men op grond van een analyse van linguïstische feiten tot een indeling te komen. Dit gebeurt voornamelijk door de verschillende vocaalsystemen te doorgronden en classificeren (Hoppenbrouwers, 1990, p. 19). Het is een methode die dichter bij de *vlakkenmethode* en *isoglossenmethode* staat, er worden taalkaarten gemaakt aan de hand van de gebruikte vocalen (Goossens, 1977, pp. 168-169).

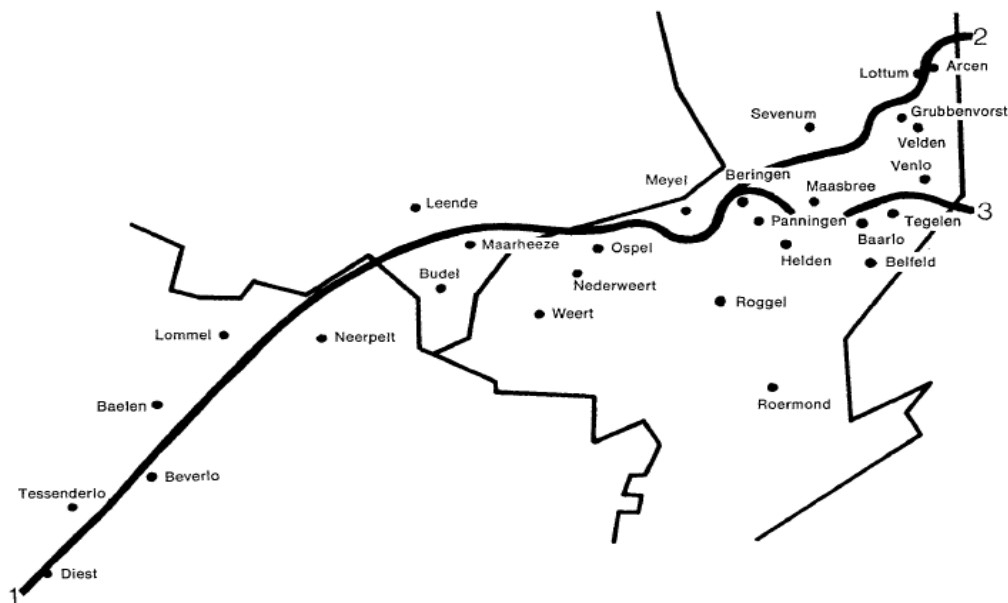
2.4 De Uerdinger Linie

De Uerdinger Linie is de isoglosse tussen de vormen *ik* en *o(o)k/ouk*, welke ten noorden van de linie worden gebruikt, en de vormen *ich* en *ooch/ouch* die ten zuiden van de linie worden gebruikt. Het wordt als een normaallinie gezien, waarbij een essentieel verschil wordt weergegeven (Schrijnen, 1920, p. 36). Deze Linie dankt haar naam aan het dorp Uerdingen, waar de linie de Rijn oversteekt. De Duitse dialectoloog Georg Wenker (1852-1911) gaf de linie haar naam, op dezelfde manier als hoe hij ook de Benrather Linie haar naam schonk. Een isoglosse wordt meestal vernoemd naar een dorp of stad waar deze doorheen loopt (Notten, 1974, p. 36).

De Uerdinger Linie wordt gezien als de uiterste noordgrens van het gebied waar men verschijnselen kan horen van de Duitse klankveranderingen. Het gaat hier om de woorden *ich*, *ouch*, *mich* en *dich*. Al worden de woorden *mich* en *dich* in een groter gebied gebruikt (Notten, 1974, p. 41), namelijk ook in het *mich*-kwartier (waar dus niet de vormen *ich* en *ouch* worden gebruikt, maar wel de vormen *mich* en *dich*). Dit *mich*-kwartier is zichtbaar gemaakt op kaart 2.3. Schrijnen (1920) zag de Uerdinger Linie in Nederlands-Limburg de hoofdgrens in het complex van alle taallinies in dit gebied. Hij omschrijft het als de grens tussen de Noord-Limburgse dialectgroep en de Zuid-Limburgse dialectgroep. In de actuele indeling van de Limburgse dialecten is de Uerdinger Linie de grens tussen de Kleverlandse dialectgroep ten noorden van de linie en het Centraal-Limburgs en het Oost-Limburgs ten zuiden van de Linie (Van de Wijngaard & Keulen, pp. 15-23), zoals op kaart 2.2 te zien is. Op kaarten 2.2, 2.3 en 2.4 is duidelijk te zien dat de linie ook over Noord-Brabants grondgebied loopt: dit betreft de Kranendonkse dialectgroep (dat samenvalt met de gemeente Cranendonck). Dit is een taalenclave binnen Noord-Brabant, waarin veel taalvarianten worden gebruikt die ook in Limburg voorkomen. Volgens Weijnen (in Swanenberg, 2010, pp. 75-77) staat het Kranendonks ook dichterbij het Limburgs dan het Brabants. De gemeente Cranendonck richt zich in toenemende mate op de agglomeratie Eindhoven (p. 77). Of deze focus op Eindhoven invloed heeft op het voortbestaan van de Uerdinger Linie is onderdeel van de vraagstelling van dit onderzoek.

De Uerdinger Linie loopt van Tienen (Vlaams-Brabant) bij de Romaans-Germaanse taalgrens naar boven, dwars door de Belgische provincie Limburg. In Nederland komt deze linie vervolgens in Noord-Brabant binnen, waar de plaatsen Budel, Soerendonk en Maarheeze ten zuiden van de linie vallen. In de Nederlandse provincie Limburg vallen

Nederweert, Ospel, Helden (inclusief de kleinere kerkdorpen), Panningen, Baarlo en Tegelen ten zuiden van de linie. Tussen Herongen en Leuth komt de linie Duitsland binnen, waar Herongen ten noorden van de linie valt en Leuth er ten zuiden van. In Duitsland gaat de lijn vervolgens richting de Rijn, welke ter hoogte van Kempen (ten zuiden van de linie) wordt overgestoken en trekt vanuit daar verder dwars door Duitsland in de richting van Polen. In kaart 2.3 is het verloop van de Uerdinger Linie op Nederlands grondgebied te zien, gebaseerd op het onderzoek van Schrijnen (1920). Alleen is deze gedetailleerder per dorp ingedeeld. Kaart 2.4 geeft de totale verloop van de Uerdinger Linie weer, van de Romaans-Germaanse taalgrens bij Tienen in België tot de Duits-Poolse grens. Kaart 2.5 is een weergave van de indeling van dialecten op het grondgebied van Duitsland. Wanneer kaart 2.4 en kaart 2.5 in elkaar worden geschoven, is te zien dat de Uerdinger Linie grotendeels samenvalt met de rode streep in kaart 2.5, welke de grens tussen het Noordduits en het Middelduits aangeeft.



Kaart 2.3: Het verloop van de Uerdinger Linie op Nederlands grondgebied, van punt 1 tot punt 3. De lijn naar punt 2 betreft het verloop van het 'mich'-kwartier (Notten, 1974, p. 54).



Kaart 2.4: Het verloop van de Uerdinger Linie van België tot aan de Duits-Poolse grens (Wikipedia, n.d.)



Kaart 2.5: Dialectatlas van Duitsland (Regionalsprache.de, n.d.)

2.5 De taalsituatie in het te onderzoeken gebied

Het precieze onderzoeksgebied wordt in de methode (namelijk in paragraaf 3.1) omschreven en dit gebied zal worden ingedeeld in clusters. Het te onderzoeken gebied is gelegen in het zuidoosten van Noord-Brabant en in Noord- en Midden-Limburg. Het CBS heeft cijfers van het aantal dialectsprekers naast de standaardtaal per deelgebied in Nederland (cijfers per gemeente zijn niet beschikbaar). Volgens deze cijfers geeft in het gebied Zuidoost Noord-Brabant 60 tot 80 procent van de bevolking aan hun plaatselijke dialect te spreken (Goeman & Jongenburger, 2009, p. 37) en 10 tot 15 procent van de bevolking geeft een tussentaal te spreken (p. 42). In zowel Noord-Limburg als Midden-Limburg wordt door 80 tot 100 procent van de bevolking het lokale dialect gesproken (p. 37) en door 0 tot 5 procent een tussentaal (p. 42). Hieruit is af te leiden dat in de Limburgse clusters meer dialect wordt gesproken en nauwelijks een tussentaal en in de Brabantse clusters nog steeds door een meerderheid dialect wordt gesproken, maar ook door een minderheid een tussentaal. Een tussentaal is een variant die door taalnivellering is ontstaan en zit tussen de standaardtaal en een dialect in (pp. 41-42). Volgens de CBS-gegevens zijn Noord- en Midden-Limburg een van de gebieden in Nederland waar het meeste dialect wordt gesproken (naast Zeeuws-Vlaanderen, Friesland, Noordoost-Groningen en Zuidoost-Drente) (p. 37).

De onderzoeker is zich ervan bewust dat het te onderzoeken gebied zowel de provincies Noord-Brabant als Limburg beslaat, maar omdat het dialect uit het Brabantse gedeelte taalkundig dichter bij het Limburgs dan het Brabants ligt (Swanenberg, 2010, pp. 75-77), zal hier enkel worden stilgestaan bij de historie van de Limburgse dialectkunde. De behoefte om het Limburgs te conserveren en te bestuderen komt voort uit het midden van de negentiende eeuw. Kort na elkaar verschenen de eerste woordenlijsten van beide Limburgen. Rond 1850 kwam in Sint-Truiden de eerste woordenlijst uit van Belgisch-Limburg en in Maastricht de eerste van Nederlands-Limburg, met een beknopte spraakkunst erbij. In Nederlands-Limburg kwam in 1884 een eerste gedrukte woordenboek, in Belgisch-Limburg moest een gedrukte versie nog bijna een eeuw op zich laten wachten. Sindsdien zijn er nog vele regionale en lokale woordenlijsten en woordenboeken bijgekomen. Ook volgden er naast woordenlijsten ook uitgaven waarin de grammatica werd omschreven (Goossens, 1996, V-XI).

2.6 Taalverandering

In deze studie wordt onderzocht of er sprake is van klankverschuiving rondom de Uerdinger Linie. De onderzoeker heeft in eigen pre-observatie geconstateerd dat er in het grensgebied rond de Linie door de jongere generaties niet meer consequent wordt gekozen voor de variant die 'logisch' is gezien hun woonplaats. Het onderzoek richt zich op de dorpen en steden die net aan de zuidkant van deze grens liggen. In de pre-observatie is namelijk gebleken dat in de dorpen ten zuiden van de linie steeds meer gekozen wordt voor de *k*-variant in plaats van de *ch*-variant, welke in de lijn der verwachtingen zou liggen. Bij de methode wordt besproken hoe getoetst wordt of de bevindingen uit de pre-observatie correct zijn. Indien er een verschuiving plaatsvindt, kan deze verschillende oorzaken hebben.

Weijnen (1948) geeft talrijke voorbeelden van taalveranderingen binnen dialecten alsook het uitsterven van dialecten. De bezorgdheid over het uitsterven van dialecten is volgens Hoppenbrouwers (1990, p. 9) minstens net zo oud als de dialectologie zelf. De verandering van talen en dialecten is volgens Fromkin, Rodman & Hyams (2011, p. 488) net zo oud als de mensheid. Verandering in woordgebruik, ook wel *lexicale verandering* genoemd, betekent dat een nieuwe variant wordt gebruikt en de oude variant langzaam naar de achtergrond verdwijnt (p. 450). Dit geldt voor de situatie in dit onderzoek niet geheel, er zijn namelijk twee variëteiten die naast elkaar bestaan, namelijk het dialect en de standaardtaal. Ook Hoppenbrouwers (1990, pp. 9-11) stelt dat dialecten altijd aan verandering onderhevig zijn geweest, maar hij stelt wel dat de omvang en het tempo ervan tegenwoordig heel anders zijn dan in het verleden. Algemeen geeft hij aan dat socio-culturele veranderingen in stedelijke gebieden in grotere mate en in plattelandsgebieden in mindere mate de oorzaak zijn van deze verschuivingen. Labov (1994, p. 78) maakt bij deze socio-culturele verandering een onderscheid tussen *verandering van boven* en *verandering van beneden*. Bij *verandering van boven* is het de dominante sociale klasse in een maatschappij die al dan niet onbewust verandering te weeg kunnen brengen, door linguïstische vormen van andere gemeenschappen over te nemen welke in hun opinie een hogere status hebben. Toepassend op de Uerdinger Linie, zou dit betekenen dat de hogere klasse als voorbeeld wordt gezien voor de lagere, en dat deze lagere klasse de variant, die door de hoge klasse wordt gebruikt, overneemt. *Verandering van beneden* kan door alle sociale groepen, behalve de dominante groep, worden aangezet. Het is een verandering die langzaam via de volkstaal binnenkomt, alvorens deze algemeen wordt geaccepteerd en

overgenomen. Toepassend op de Uerdinger Linie zou dit betekenen dat binnen de bevolking langzaam de *ik*-variant wordt overgenomen uit de standaardtaal. Labov (2011, pp. 4-5) maakt ook een onderscheid tussen *divergentie* en *convergentie* van taal. Divergentie, waarbij een linguïstisch systeem uitgroeit tot meerdere talen, lijkt niet van toepassing bij de casus in dit onderzoek. Convergentie lijkt daarentegen wel relevant. Dit is wanneer nabijgelegen dialecten of talen naar elkaar toe bewegen. Het kan zijn dat het dialect naar bijvoorbeeld de standaardtaal of een nabijgelegen stadsdialect toe beweegt.

Hoppenbrouwers (1990, pp. 49-77) benadrukt het civilisatieproces als oorzaak van dialectverandering binnen Nederland, met als belangrijke kenmerken de *verstedelijking* en toenemende *mobiliteit*, ingrijpende veranderingen in het sociale en culturele leven heeft teweeggebracht. Wat betreft mobiliteit zien we de treinen die rond 1850 zijn opgekomen, de fiets die rond 1880 in Nederland is opgekomen waarna na de Tweede Wereldoorlog het vervoer in zijn geheel is ingeburgerd in de maatschappij. Het lager onderwijs werd rond 1900 toegankelijk voor iedereen en vanaf na de Tweede Wereldoorlog werd het voortgezet onderwijs op grote schaal toegankelijk. Vanaf 1920 werden de eerste stappen gezet voor de toegankelijkheid van communicatie voor het grote publiek. Vanaf circa 1920 hadden steeds meer huishoudens een radio, vanaf circa 1960 kwamen steeds meer huishoudens in het bezit van een televisie, telefoon en daarna internet. De verstedelijking ging de laatste tweehonderd jaar gepaard met een sterke bevolkingsgroei, zo woonde er in 1850 nog circa drie miljoen mensen in Nederland (Hoppenbrouwers, 1990, pp. 69-70), terwijl het land inmiddels de grens van zeventien miljoen inwoners is gepasseerd (CBS, 2016).

Als gevolg van emancipatie en verandering op het gebied van communicatiebehoeften heeft de plattelandsbevolking zich in toenemende mate gericht op de nationale eenheidstaal. Dit zou samengaan met de afnemende behoefte van ouders om hun kinderen hun eigen dialect door te geven. Hierdoor vervagen de dialectkenmerken in taalgebruik per generatie. In deze situatie ontstaat een tussentaal, waarbij enkel secundaire bovenplaatselijke kenmerken overblijven, alvorens het zich vormt tot als het ware een tussentaal (Hoppenbrouwers, pp. 79-83). Dit is een regionale variëteit die ontstaan is door horizontale nivellering, het is een taalvariant die in feite tussen de standaardtaal en het dialect in zit (Goeman & Jongeburger, 2009, pp. 41-42). Deze situatieschets toegepast op isoglossen, het betekent dat deze daadwerkelijk vervagen en hier brede regionale taalkenmerken hiervoor in de plaats komen.

De bovenstaande redenering van Hoppenbrouwers kan als een totaalproces worden gezien, maar kan anderzijds ook tweeledig worden opgevat. Enerzijds kan het namelijk zo zijn dat een taalverschuiving ontstaat door de afnemende behoefte aan het spreken van een dialect of dialectkenmerken. Dit kan gezien worden in de context van *diglossie*, in de hedendaagse context betekent dit dat er in een maatschappij twee talen of taalvarianten naast elkaar worden gebruikt, met beide een eigen sociale functie binnen deze maatschappij. Bij de klassieke benadering van diglossie bestaat er dan een *hoge* en een *lage* variant, waarbij de hoge variant is bestemd voor het publieke domein en de lage variant voor het privé-domein (Meyerhoff, 2011, p. 108). In deze context moet rekening worden gehouden met het gegeven dat het gebruik maken van geringe fonetische variatie, een grens tussen sociale groepen creëert en iemand persoonlijke identiteit kan bepalen (p. 108). Een cruciaal aspect hierbij is taal, maar taal is tevens ook het meest flexibele aspect binnen dit proces (Bucholtz & Hall, 2004, p. 369). In deze verklaring gaat het erom dat de lage variant naar de hoge variant toe beweegt.

Anderzijds kan urbanisatie ook worden geïnterpreteerd als een toename van taalcontact binnen een gebied. Hierdoor kan een stedelijk dialect bijvoorbeeld invloed uitoefenen op de dialecten van de omliggende dorpen. Zo kan het dialect van de streek in Noord-Limburg richting het Venloos toe bewegen, waardoor de Uerdinger Linie zou kunnen verplaatsen of vervagen. Om tot een verklaring van een mogelijke verschuiving te komen is het cruciaal om alle mogelijke antwoorden te onderscheiden, daarom wordt de verklaring van Hoppenbrouwers (1990) maar worden alle factoren opgesplitst en los van elkaar uitgewerkt.

2.7 Vraagstelling en hypothese

Vraagstelling: Is de ligging van de Uerdinger Linie, waar deze door Nederland loopt, zoals omschreven in Schrijnen (1920) nog in overeenstemming met het actueel taalgebruik?

Deelvragen:

- Wordt er in de dorpen net ten zuiden van de Uerdinger Linie *ich ouch* of *ik o(o)k/ouk* gebruikt in het taalgebruik van de bevolking wanneer ze hun eigen streektaal spreken?
- Is er in dit gebied een verschil in status tussen beide varianten?

Hypothese: Uit waarnemingen in persoonlijke observaties lijkt de Uerdinger Linie naar het zuiden te bewegen. Door de jongere generaties wordt er in de Nederlandse dorpen net onder de Uerdinger Linie meer gebruik gemaakt van de *ik*-variant dan van de *ich*-variant. Dit sluit aan bij de beschrijving van het civilisatieproces in Nederland van Hoppenbrouwers (1990), dat grotendeels pas na het onderzoek van Schrijnen (1920) in gang is gezet.

3. Methode

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, wordt er een empirisch onderzoek verricht. In dit hoofdstuk zal worden uitgelegd hoe het onderzoek is uitgevoerd. Het te onderzoeken gebied wordt nader gedefinieerd en zal vervolgens ingedeeld worden in clusters (3.1). Er worden leeftijdscategorieën gemaakt en het aantal proefpersonen per categorie en cluster zal worden weergegeven, evenals de verdeling per geslacht (3.2). De procedure die met iedere proefpersoon wordt doorlopen zal ook worden gepresenteerd, evenals de afwegingen die op methodologisch gebied zijn gemaakt.

3.1 Gebiedsindeling

Voor dit onderzoek is het te onderzoeken gebied afgebakend en ingedeeld in zes deelgebieden. Bij deze clusterindeling is rekening gehouden met de verschillende dialectgroepen, zoals weergegeven in kaart 2.2 alsook met gemeentelijke en provinciale grenzen. Daarnaast is er een minimum van 5000 inwoners per cluster ingesteld. Dit resulteerde in de volgende indeling vanuit het westen naar het oosten gezien: Budel (inclusief Budel-Dorplein en Budel-Schoot), Maarheeze (inclusief Gastel en Soerendonk), Nederweert (inclusief Budschop, Nederweert-Eind, Ospel en Ospeldijk), Helden-Panningen (inclusief Beringe, Egchel, Grashoek en Koningslust), Baarlo, en Tegelen (inclusief Op de Hei en Steyl). De grotere clusters zijn bewust zo groot gehouden omdat deze gebieden historisch verwant zijn, door gemeentelijke alsook dialectologische grenzen. Dit zorgde ervoor dat ik geen noodzaak vond om deze gebieden verder op te knippen. Het aantal inwoners per cluster en het totale inwoneraantal van het onderzochte gebied staan weergegeven in tabel 3.1.

Tabel 3.1

Inwoneraantal per onderzocht cluster

Plaats	Inwoneraantal
Budel	12.775 (Gemeente Cranendonck, 2015)
Maarheeze	7.763 (Gemeente Cranendonck, 2015)
Nederweert	15.725 (Gemeente Nederweert, 2016)
Helden-Panningen	19.800 (Gemeente Peel en Maas, 2016)
Baarlo	6.498 (Gemeente Peel en Maas, 2016)
Tegelen	18.961 (Gemeente Venlo, 2016)
Totaal onderzocht gebied	81.522

Noot. Clusters Budel en Maarheeze per 1 januari 2015 en clusters Nederweert, Helden-Panningen, Baarlo en Tegen per 1 januari 2016.

3.2 Leeftijdsindeling

Aangezien er in dit onderzoek wordt gekeken naar een mogelijk verschil in taalgebruik tussen verschillende generaties, is er naast de clusterindeling ook een indeling van leeftijdscategorieën gemaakt. Aangezien de onderzoeker verwacht dat het mogelijke verschil in taalgebruik vooral bij de jongere leeftijdscategorieën zal plaatsvinden, is besloten de oudere categorieën ruimer op te zetten (namelijk 41 tot en met 60 jaar en 60+). Om een indeling te maken bij de jongere leeftijdscategorieën is een pretoets uitgevoerd bij jongere personen. Dit betrof een toets bij zes personen van onder de twintig jaar uit het gebied. Hieruit bleek dat de personen tot vijftien jaar niet in staat waren de vragen uit de vragenlijst (weergegeven in tabel 3.5, nader toegelicht in paragraaf 3.3) te beantwoorden. In deze pretoets lukte het de twee personen van tussen de 15 en 20 jaar wel om de vragen te beantwoorden. Daarom is besloten de eerste categorie te starten bij de leeftijd van 15 jaar. De jongste categorie (15 tot en met 25 jaar oud) dekt de adolescenten en studenten. De tweede categorie (26 tot en met 40 jaar oud) dekt de starters op de arbeidsmarkt en de jonge ouders. De precieze leeftijdsindeling staat ook uitgewerkt in tabel 3.2.

Tabel 3.2

De gehanteerde leeftijdscategorieën voor het onderzoek

Leeftijdscategorie	Leeftijdsgrenzen
Leeftijdscategorie 1	15-25 jaar
Leeftijdscategorie 2	26-40 jaar
Leeftijdscategorie 3	41-60 jaar
Leeftijdscategorie 4	61 jaar en ouder

3.3 De onderzoeksprocedure

De proefpersonen werden op verschillende wijzen geworven. Het overgrote deel van de proefpersonen werd geworven op straat, in winkelcentra. Hierbij liep de enquêteur rond en sprak personen aan of zij mee wilden doen aan een klein onderzoek. Er werd niet precies verteld waarover het onderzoek ging, zodat ze niet werden gestuurd. Bij de oudste leeftijdscategorie is een aantal proefpersonen geworven in bejaardentehuizen. Ook is een aantal proefpersonen geworven uit de kennissenkring van de enquêteur. Tabel 3.3 staat een overzicht van het aantal proefpersonen per cluster per leeftijdscategorie.

Tabel 3.3

Het aantal proefpersonen per woonplaats per leeftijdscategorie

Cluster	15-25	26-40	41-60	60+	Totaal
Budel	6	4	5	5	20
Maarheeze	6	4	5	5	20
Nederweert	5	5	4	5	19
Helden- Panningen	8	6	6	6	26
Baarlo	4	3	4	4	15
Tegelen	4	4	3	4	15
Totaal	33	26	27	29	115

In totaal was 41.74% van de proefpersonen vrouw en 58.26% man. In tabel 3.4 is de man-vrouw verdeling per leeftijdscategorie weergegeven.

Tabel 3.4

De procentuele man-vrouw verdeling per leeftijdscategorie

Leeftijdscategorie	Man	Vrouw
15-25	63.63% (n=21)	36.37% (n=12)
26-40	65.40% (n=17)	34.60% (n=9)
41-60	48.15% (n=13)	51.85% (n=14)
60+	55.17% (n=16)	44.83% (n=13)

Er is met elke proefpersoon een gesprek gehouden van maximaal vijf minuten. Dit gesprek ging bij alle personen over hetzelfde onderwerp. Om ervoor te zorgen dat de personen in hun element zijn als dialectspreker, leek het mij verstandig dit gesprek over iets te laten gaan dat in verband staat met lokale gebruiken. Daarom is er gekozen om een algemeen gesprekje te houden over lokale gebruiken. Tijdens het gesprek werd gevist naar de mening van de proefpersoon, zodat hij of zij de woorden *ik* en *ook* wel zeker voldoende gaan gebruiken. Toen de proefpersoon deze woorden een aantal keer had gebruikt, werd het gesprek afgerond, aangezien er dan een oordeel kan worden gegeven over de variant(en) die hij of zij gebruikt. Als dit gesprekje voorbij is, stelt de onderzoeker vast of de persoon een *ik-zegger* of *ich-zegger* is. Wanneer een persoon inconsequent beide varianten toepast, is dit in de resultaten weergegeven. Er zijn bij de rapportage drie mogelijkheden: een consequente spreker van de *k*-variant, een consequente spreker van de *ch*-variant, of een persoon die de varianten door elkaar gebruikt. Na het gesprek werden de basisgegevens van de proefpersoon genoteerd (leeftijd, geslacht, woonplaats, plaats van opgroeien en de plaatsen waar ouders en eventuele partner zijn getogen). Ten slotte werden aan de proefpersonen enkele vragen gesteld over hun associatie met beide taalvarianten, hun mening over de invloed van de steden en bijbehorende stadsdialecten op hun eigen dialect, de invloed van de standaardtaal en er werd hen gevraagd of ze waarde aan hun plaatselijke dialect hechten. Deze vragenlijst is weergegeven in tabel 3.5. Het rapportageformulier waarop de demografische gegevens en antwoorden op de vragen werden gerapporteerd per proefpersoon is weergegeven in bijlage 1.

Tabel 3.5

De vragenlijst voor de proefpersonen

Vraag	
1.	Bent u zich bewust van het verschil tussen het zeggen van <i>ik ouk/ok</i> en <i>ich ouch</i> ?
2.	Welke associatie heeft u bij het woord <i>ik</i> ?
3.	Welke associatie heeft u bij het woord <i>ich</i> ?
4.	Waar denkt u dat men <i>ich</i> zegt?
5.	Op welke stad uit de omgeving bent u het meest georiënteerd?
6.	Heeft u het idee dat het dialect van die stad invloed heeft op uw taalgebruik?
7.	Denkt u dat het Standaardnederlands veel invloed heeft op uw dialect/taalgebruik?
8.	Hecht u veel waarde aan uw dialect?

Binnen de dialectologie is het altijd een discussiepunt geweest of de enquêteur uit de te onderzoeken streek afkomstig moet zijn of juist uit een ander gebied zou moeten komen. Volgens Goossens (1977, pp. 70-71) mag het als een vaststaand gegeven worden beschouwd dat het klankgeografisch gezien beter is dat de enquêteur uit het te onderzoeken gebied afkomstig is, het foutenpercentage op fonetisch gebied ligt in dit geval lager. De onderzoeker en tevens enquêteur in dit onderzoek komt oorspronkelijk uit het grensgebied van de Uerdinger Linie en heeft er daarom voor gekozen om zelf het onderzoek in het dialect af te nemen.

4. Resultaten

Allereerst worden de resultaten per cluster besproken. Dit betreffen de clusters zoals ingedeeld in tabel 2.1. Daarna zullen de resultaten over het totale gebied worden omschreven. De basisgegevens per proefpersoon, waarbij ook staat vermeld welke variant wordt gebruikt, staan weergegeven in bijlage 2. De antwoorden op de vragen uit de vragenlijst zijn per proefpersoon weergegeven in bijlage 3.

4.1 Budel

4.1.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie

Het eerste cluster is Budel (12.775 inwoners), het meest westelijke gedeelte van het gebied, gelegen tegen de Belgische grens. Dit cluster is gelegen in de provincie Noord-Brabant, maar kent een dialect dat veel Limburgse kenmerken heeft en ook dichter bij het Limburgs dan het Brabants staat (Swanenberg, 2010, pp. 75-77). Voor het behandelen van de resultaten van het onderzoek is het van belang te melden dat het voor de enquêteur problematisch was dialectsprekers te vinden uit de jongste twee categorieën. Een groot deel hiervan gaf aan een soort ‘algemene Brabants tussentaal’, te spreken, eenzelfde fenomeen werd ook in Maarheeze ontdekt (dit komt aan bod in 4.2). Dat de proefpersonen dit uit zichzelf aangeven, is al een resultaat op zich. Het gebruik per variant per leeftijdscategorie in het cluster Budel is weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1

Aantal ik- en ich-zeggars per leeftijdscategorie in het cluster Budel

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggars	<i>ich</i> -zeggars	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=6)	6	0	0
26-40 (n=4)	4	0	0
41-60 (n=5)	1	4	0
60+ (n=5)	0	5	0
Totaal (n=20)	11	9	0

In tabel 4.1 is te zien dat het aantal proefpersonen dat de *ich*-variant gebruikt is afgenomen per leeftijdscategorie. Bij de jongste twee categorieën wordt deze niet meer gebruikt, terwijl deze variant bij de oudere twee categorieën door bijna iedereen wordt gebruikt.

4.1.2 Overige resultaten van het cluster Budel

Bij twee personen uit leeftijdscategorie 2 komt één ouder het gebied ten noorden van de Uerdinger Linie, bij één persoon uit leeftijdscategorie 1 komt de partner uit het gebied ten noorden van de Linie. Voor de rest komen alle ouders en partners uit het gebied ten zuiden van de Linie. 85% geeft aan bewust te zijn van het verschil tussen het gebruik van de beide varianten, 15% niet. Verder hecht 35% waarde aan zijn of haar lokale dialect, 35% niet, 30% een beetje. Alle proefpersonen associëren de *ik*-variant met het Nederlands, drie proefpersonen ook met sommige dialecten ten noorden van Budel (één uit leeftijdscategorie 3, twee uit leeftijdscategorie 4). 95% associeert de *ich*-variant met het (oud-)Budels en 90% denkt dat de *ich*-variant in Budel wordt gezegd. 75% geeft aan op Weert georiënteerd te zijn en 20% op Eindhoven (5% op geen stad), niemand verwacht dat deze steden hun dialect of taalgebruik heeft beïnvloed. Alle proefpersonen geven aan dat de standaardtaal het dialect heeft beïnvloed, al geeft 70% van de leeftijdscategorieën 3 en 4 aan dat dit met name bij de jongere generaties aan de orde is. 30% van alle proefpersonen gaf als extra opmerking dat er in Budel meer Nederlands dan dialect werd gesproken.

4.2 Maarheeze

4.2.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie

Het tweede cluster is Maarheeze (7.763 inwoners), gelegen in Noord-Brabant. Het kent net als Budel een dialect dat veel Limburgse kenmerken heeft en ook dichter bij het Limburgs dan het Brabants staat (Swanenberg, 2010, pp. 75-77). Voor het behandelen van de resultaten van het onderzoek is het van belang te melden dat het voor de enquêteur problematisch was dialectsprekers te vinden uit de jongste twee categorieën. Een meerderheid hiervan gaf aan een soort 'algemene Brabants tussentaal' te spreken. Dat de proefpersonen dit uit zichzelf aangeven, is al een resultaat op zich. Het gebruik per variant per leeftijdscategorie in het cluster Budel is weergegeven in tabel 4.2.

Tabel 4.2

Aantal ik- en ich-zeggars per leeftijdscategorie in het cluster Maarheeze

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggars	<i>ich</i> -zeggars	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=6)	6	0	0
26-40 (n=4)	3	1	0
41-60 (n=5)	1	4	0
60+ (n=5)	1	4	0
Totaal (n=20)	11	9	0

In tabel 4.2 is te zien dat het aantal proefpersonen dat de *ich*-variant gebruikt is afgenomen per leeftijdscategorie. Bij de jongste categorie wordt deze niet meer gebruikt, terwijl deze variant bij de oudere twee categorieën door bijna iedereen wordt gebruikt.

4.2.2 Overige resultaten van het cluster Maarheeze

Een persoon (uit leeftijdscategorie 2) komt zelf uit het gebied ten noorden van de linie. Bij totaal vijf personen komt één ouder uit het gebied ten noorden van de Uerdinger Linie, bij drie personen zijn beide ouders afkomstig van boven de Linie en bij vier personen geldt dit voor de partner. 100% geeft aan bewust te zijn van het verschil tussen het gebruik van de *ik*- en *ich*-variant. 40% geeft aan waarde te hechten aan het lokale dialect, bij 30% is dit niet het geval en bij 30% is dit voor een beetje aan de orde. 95% associeert de *ik*-variant met het Standaardnederlands, maar ook 25% met Brabantse dialecten. Alle proefpersonen denken dat de *ich*-variant bij het Maarheezes hoort. 65% gaf aan georiënteerd te zijn op Weert, van wie iedereen aangaf dat deze stad hun dialect niet beïnvloed. 35% gaf aan op Eindhoven georiënteerd te zijn, hiervan gaf bijna de helft aan dat niet het Eindhovens, maar het Brabants in het algemeen hun dialect zou beïnvloeden, dit was ook in Budel het geval. 95% van de proefpersonen gaf aan dat de standaardtaal het Maarheezes heeft beïnvloed (50% uit leeftijdscategorie 3 en 4 gaf aan dat dit bij henzelf niet aan de orde was, maar alleen bij de jongeren). Drie personen (15%) gaven aan dat het neerstrijken van Philips in Maarheeze in 1954 de demografische samenstelling van Maarheeze hevig heeft veranderd en daardoor ook het dialect. De hoeveelheid ouders en partners van buiten de regio bij de proefpersonen

lijkt dit te bevestigen. De ligging aan de Rijksweg A2 en de functie als forensendorp werden ook als argument genoemd voor taalverandering.

4.3 Nederweert

4.3.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie

Het derde cluster is Nederweert (15.725 inwoners) en is het meest westelijke gebied van Nederlands-Limburg dat rechtstreeks grenst aan de Uerdinger Linie. De verdeling van sprekers per leeftijdscategorie per taalvariant is weergegeven in tabel 4.3. Hier is uit op te maken dat alle proefpersonen uit alle leeftijdscategorieën de *ich*-variant gebruiken.

Tabel 4.3

Aantal ik- en ich-zeggers per leeftijdscategorie in het cluster Nederweert

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggers	<i>ich</i> -zeggers	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=5)	0	5	0
26-40 (n=5)	0	5	0
41-60 (n=4)	0	4	0
60+ (n=5)	0	5	0
Totaal (n=19)	0	19	0

4.3.2 Overige resultaten van het cluster Nederweert

Van alle proefpersonen uit dit cluster zijn de ouders afkomstig van het gebied ten zuiden van de Uerdinger Linie en bij een persoon is de partner afkomstig uit het gebied ten noorden van de Linie. Alle proefpersonen zijn zich bewust van het verschil tussen beide varianten en 95% van de personen hecht waarde aan zijn of haar lokale dialect. Bijna 90% verbindt de *ik*-variant aan de standaardtaal, van wie één persoon het ook aan dialecten uit de buurt linkt en één specifiek aan het Brabants. Ook linkt één persoon deze variant alleen aan het Brabants en een persoon alleen aan dialecten uit de buurt. Alle proefpersonen linken de *ich*-variant aan hun eigen dialect. Bijna de helft geeft aan dat deze variant bij de buurt of regio hoort, bijna een kwart geeft aan dat dit bij de hele provincie Limburg hoort en een kwart geeft aan dat dit bij een gedeelte van de provincie hoort. Er wordt drie keer genoemd dat

deze variant niet bij Meijel hoort, een maal dat deze niet bij Noord-Limburg hoort en een maal dat deze niet bij de regio Venlo hoort. Alle proefpersonen geven aan op Weert (ook ten zuiden van de Uerdinger Linie) georiënteerd te zijn. Hiervan geeft 37% aan dat deze stad invloed heeft op hun dialect of taalgebruik, 42% denkt dat dit niet het geval is en 21% verwacht dat dit 'een beetje' is. Van de proefpersonen verwacht 42% dat de standaardtaal hun dialect beïnvloedt, 42% denkt van niet en 16% denkt dat dit deels aan de hand is.

4.4 Helden-Panningen

4.4.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie

Het vierde cluster is Helden-Panningen (19.800 inwoners), een gebied dat sinds 2010 geen aparte gemeente meer is, maar onderdeel is van de gemeente Peel en Maas, die wordt doorkruist door de Uerdinger Linie. In tabel 4.4 staat het aantal gebruiken van elke variant. Hier is een afname te zien van de hoeveelheid *ich*-zeggens en een toename van het aantal *ik*-zeggens en gebruikers van beide varianten naast elkaar.

Tabel 4.4

Aantal ik- en ich-zeggens per leeftijdscategorie in het cluster Helden-Panningen

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggens	<i>ich</i> -zeggens	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=8)	5	0	3
26-40 (n=6)	2	3	1
41-60 (n=6)	1	5	0
60+ (n=6)	0	6	0
Totaal (n=26)	8	14	4

4.4.2 Overige resultaten van het cluster Helden-Panningen

Van zes proefpersonen uit dit gebied is een ouder afkomstig van het gebied ten noorden van de Uerdinger Linie, bij één persoon geldt dit voor beide ouders en bij twee personen geldt dit voor de partner. 92% van de respondenten uit dit cluster is zich bewust van het verschil tussen beide varianten, 8% geeft aan dat dit 'een beetje' is. 96% hecht waarde aan zijn of haar lokale dialect. De *ik*-variant wordt door 35% genoemd als de gangbare vorm in Helden-

Panningen. 38% noemt andere plaatsen, ten noorden van Helden-Panningen als *ik*-gebied, ook associeert 38% deze variant met de standaardtaal. De *ich*-variant wordt door 23% van de proefpersonen gelinkt aan het Limburgs in het algemeen, door 38% aan het dialect, door 23% aan de buurt, de regio van Helden-Panningen. 8% linkt het aan specifieke andere dorpen en steden en 12% aan het Duits. 65% van de proefpersonen uit Helden-Panningen geeft aan op Venlo georiënteerd te zijn, 5% op Weert, 5% op Roermond en 25% op geen enkele stad specifiek. Niemand denkt dat de steden echt invloed hebben op hun dialect of taalgebruik, drie personen denken dat dit hooguit een beetje kan zijn. 96% van de proefpersonen denken dat de standaardtaal hun dialect verandert, al denkt 15% (allen uit leeftijdscategorie 3 of 4) dat dit niet bij hen persoonlijk het geval is.

4.5 Baarlo

4.5.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie

Baarlo (6.498 inwoners) is net als het cluster Helden-Panningen sinds 2010 onderdeel van de gemeente Peel en Maas, daarvoor vormde het samen met Maasbree (dat ten noorden van de Uerdinger Linie ligt) een gemeente. In tabel 4.5 is het aantal sprekers per variant weergegeven. Hier is af te lezen dat de *ich*-variant bij categorie 1, 2 en 3 in onbruik is geraakt.

Tabel 4.5

Aantal ik- en ich-zeggars per leeftijdscategorie in het cluster Baarlo

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggars	<i>ich</i> -zeggars	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=4)	4	0	0
26-40 (n=3)	3	0	0
41-60 (n=4)	4	0	0
60+ (n=4)	1	3	0
Totaal (n=15)	12	3	0

4.5.2 Overige resultaten van het cluster Baarlo

Drie personen uit dit cluster komen zelf uit het gebied ten noorden van de Linie (uit categorie 1, 3 en 4 elk één persoon), bij vijf personen geldt dit over één van de ouders en bij drie personen over de partner. Alle proefpersonen geven aan waarde te hechten aan hun dialect en 93% geeft aan zich bewust te zijn van het verschil tussen beide varianten. 60% van de proefpersonen linkt de *ik*-variant aan het Nederlands, 33% aan het dialect, 33% linkt het aan hun eigen regio en 13% aan de stad Venlo. De *ich*-variant wordt door één persoon aan het Limburgs in het algemeen gelinkt, door zes personen (40%) aan Zuid-Limburg, door zes personen (40%) aan plaatsen uit de buurt, door twee personen aan Baarlo zelf (13%) en drie personen geven aan dit niet precies te weten (20%). Alle proefpersonen uit Baarlo geven aan georiënteerd te zijn op Venlo. Negen personen (60%) verwachten niet dat deze stad hun dialect of taalgebruik beïnvloed, drie personen verwachten dit wel (20%), van wie twee uit de jongste leeftijdscategorie. Twee personen, van wie één uit de jongste categorie, verwachten dat dit een beetje aan de orde is (13%) en een persoon uit leeftijdscategorie 3 verwacht dat dit bij de jongeren wel aan de orde is. Bij de vraag over de invloed van de standaardtaal op hun dialect, reageren tien proefpersonen (66%) instemmend, zij verwachten dat de standaardtaal hun dialect beïnvloed. Drie personen (20%) (uit de leeftijdscategorieën 3 en 4) verwachten dat dit vooral bij de jongere generaties het geval is, en twee personen (13%) verwachten dat de standaardtaal hun dialect niet beïnvloed.

4.6 Tegelen

4.6.1 Aantal sprekers per variant per leeftijdscategorie

Het cluster Tegelen (18.961 inwoners) grenst aan de westzijde aan de Maas en aan de oostzijde aan Duitsland, waar de Uerdinger Linie Nederland uit gaat. Tegelen maakt sinds 2001 deel uit van de gemeente Venlo. In tabel 4.6 staat het aantal proefpersonen per gebruikte taalvariant weergegeven. Hier is een afname van het gebruik van de *ich*-variant te zien. Bij de jongste twee categorieën komt deze variant niet voor, bij de oudste twee categorieën is tezamen nog een grote minderheid die deze variant gebruikt.

Tabel 4.6

Aantal ik- en ich-zeggers per leeftijdscategorie in het cluster Tegelen

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggers	<i>ich</i> -zeggers	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=4)	4	0	0
26-40 (n=4)	4	0	0
41-60 (n=3)	2	1	0
60+ (n=4)	2	2	0
Totaal (n=15)	12	3	0

4.6.2 Overige resultaten van het cluster Tegelen

Van de proefpersonen zijn er twee van wie beide ouders afkomstig zijn uit het gebied ten noorden van de Uerdinger Linie, bij vijf personen betreft dit één ouder en bij drie personen de partner. Daarnaast zijn er twee personen die aangeven ten noorden van de Linie te zijn opgegroeid (één uit categorie 2 en één uit categorie 3). Alle proefpersonen zeggen zich bewust te zijn van het verschil tussen de twee taalvarianten en 87% geeft aan waarde te hechten aan zijn of haar lokale dialect, bij 13% is dit deels het geval. 40% van de proefpersonen linkt de *ik*-variant aan hun eigen regio, 33% aan hun eigen dialect, 27% linkt het aan Venlo en 13% aan het Nederlands. Bij de *ich*-variant is er door 47% een link gemaakt tussen de variant en Limburgse dialecten in het algemeen. 20% linkt het aan sommige Limburgers en 60% linkt het aan gebieden in Zuid- en Midden-Limburg, één persoon linkt het aan het Duits. Slechts één persoon (uit leeftijdscategorie 4) linkt het aan Tegelen. Alle proefpersonen zijn georiënteerd op Venlo (waar de *ik*-variant wordt gebruikt), bij wie alle proefpersonen uit de leeftijdscategorieën 1, 2 en 3 verwachten dat het Venloos zijn of haar taalgebruik of dialect verandert. Uit de leeftijdscategorie 4 verwachten twee personen dat dit een beetje gebeurt en twee personen verwachten dat dit bij hen niet aan de orde is, van wie een persoon denkt dat dit bij jongeren wel zo is. 80% van de Tegelse proefpersonen verwacht dat de standaardtaal hun dialect en taalgebruik beïnvloedt, één persoon denkt van niet, twee personen denken dat dit 'een beetje' geldt, ook denken twee personen dat ook andere talen het dialect beïnvloeden.

4.7 Totale resultaten voor het gehele gebied

In de afgelopen alinea's zijn de resultaten per cluster omschreven. Er is een aantal verschillen tussen de clusters gevonden, waardoor het waardevol is geacht om de resultaten eerst per cluster te behandelen. Zo zien we bijvoorbeeld grote verschillen in resultaten tussen de clusters uit Noord-Brabant en Limburg, maar er zijn ook grote verschillen tussen de Limburgse clusters onderling. Wanneer het totale gebied wordt bekeken zien we een afname van het aantal gebruikers van de *ich*-variant tussen de generaties. Bij leeftijdscategorie 4 (60+) gebruikt 86% de *ich*-variant, bij leeftijdscategorie 3 (41-60) gebruikt 67% deze variant, bij leeftijdscategorie 2 (26-40) is dit 35% en bij leeftijdscategorie 1 (15-25) is dit nog 15%. Het aantal gebruikers per variant over het totale gebied is af te lezen in tabel 4.7.

Tabel 4.7

Aantal ik- en ich-zeggERS per leeftijdscategorie in het gehele gebied

Leeftijdscategorie	<i>ik</i> -zeggERS	<i>Ich</i> -zeggERS	Gebruikt beide varianten
15-25 (n=33)	25	5	3
26-40 (n=26)	16	9	1
41-60 (n=27)	9	18	0
60+ (n=29)	4	25	0
Totaal (n=115)	54	57	4

Om te kijken welke mogelijke voorspellers deze verschuiving kan verklaren, is er om een aantal gegevens gevraagd bij de proefpersonen. Dit betreft de vraag waar hij of zij zelf is opgegroeid en waar hun ouders en eventuele partners zijn opgegroeid. Deze gegevens van het totale gebied zijn weergegeven in tabel 4.8.

Tabel 4.8

Aantal personen of naasten opgegroeid ten noorden van de Uerdinger Linie per leeftijdscategorie

	15-25 (n=33)	26-40 (n=26)	41-60 (n=27)	60+ (n=29)
Persoon zelf	1	2	2	1
Een ouder	5	7	5	2
Beide ouders	4	0	3	1
Partner	6	2	7	4

Voor het onderzoek werd het als relevant geacht om te weten of alle proefpersonen zich bewust zijn van het verschil tussen het gebruik van beide varianten. Dit bleek bij bijna 97% van alle proefpersonen het geval te zijn (twee personen uit categorie 1 niet en twee personen uit dezelfde categorie een beetje). Dit is te zien in tabel 4.9. In tabel 4.10 staat het percentage van de proefpersonen per leeftijdscategorie dat waarde hecht aan zijn of haar lokale dialect. Dit is bij alle leeftijdscategorieën meer dan de helft. Bij de 60-plussers zelfs 93%. Er moet hierbij wel vermeld worden dat de meeste personen die 'nee' en 'een beetje' aangaven uit de twee Brabantse clusters kwamen.

Tabel 4.9

Aantal personen per leeftijdscategorie dat zich bewust is van het verschil tussen beide varianten

Bewust	15-25 (n=33)	26-40 (n=26)	41-60 (n=27)	60+ (n=29)
Ja	27	26	27	29
Nee	2	0	0	0
Een beetje	2	0	0	0

Tabel 4.10

Percentage van de proefpersonen per leeftijdscategorie dat waarde hecht aan zijn of haar lokale dialect

Waarde	15-25 (n=33)	26-40 (n=26)	41-60 (n=27)	60+ (n=29)
Ja	64% (n=21)	88% (n=23)	70% (n=19)	93% (n=27)
Nee	24% (n=8)	12% (n=3)	11% (n=3)	-
Een beetje	12% (n=4)	-	19% (n=5)	7% (n=2)

Om te kijken of de proefpersonen zich bewust zijn van de variant die in hun woonplaats wordt gebruikt, is hen gevraagd welke associatie ze hebben bij zowel de *ik*- als de *ich*-variant. Hieruit blijkt dat bij alle leeftijdscategorieën een meerderheid de *ich*-variant associeert met hun woonplaats, al is deze meerderheid wel heel klein bij de jongste leeftijdscategorie, namelijk 51.5%. In tabel 4.11 is te zien hoeveel personen per leeftijdscategorie welke variant associëren met hun eigen woonplaats.

Tabel 4.11

Aantal Personen dat 'ik' of 'ich' associëren met het dialect van hun eigen woonplaats per leeftijdscategorie

	<i>ik</i>	<i>ich</i>	Geen antwoord
15-25 (n=33)	15	17	1
26-40 (n=26)	7	18	1
41-60 (n=27)	6	21	0
60+ (n=29)	2	27	0

Er is alle proefpersonen gevraagd op welke stad ze georiënteerd zijn, dus de stad waar ze in hun behoeften voorzien, zoals school, werken en winkelen. Daarna is gevraagd of deze stad hun dialect en taalgebruik beïnvloedt. Bij alle leeftijdscategorieën gaf een ruime

meerderheid aan dat dit niet het geval was, al wordt deze meerderheid kleiner bij de jongere leeftijdscategorieën, zoals te zien in tabel 4.12. Daarnaast is gevraagd of de standaardtaal (het Nederlands) invloed heeft op hun dialectgebruik. Bij de jongste drie categorieën gaf een ruime meerderheid aan dat dit het geval was, alleen bij de oudste leeftijdscategorie gaf een ruime meerderheid aan dat dit niet het geval was, al waren deze personen wel van mening dat dit wel het geval was bij de jongere generaties (wat ook door deze jongere generaties erkend wordt). Het aantal proefpersonen dat al dan niet verwacht dat de standaardtaal hun dialectgebruik beïnvloedt, is weergegeven in tabel 4.13.

Tabel 4.12

Aantal personen per leeftijdscategorie dat verwacht dat het dialect van de stad waarop ze georiënteerd zijn invloed heeft op hun eigen dialect/taalgebruik

Invloed	15-25 (n=33)	26-40 (n=26)	41-60 (n=27)	60+ (n=29)
Ja	10	7	2	1
Nee	20	18	21	23
Een beetje	3	1	4	5

Tabel 4.13

Aantal personen per leeftijdscategorie dat verwacht dat de standaardtaal invloed heeft op hun eigen dialect/taalgebruik

Invloed	15-25 (n=33)	26-40 (n=26)	41-60 (n=27)	60+ (n=29)
Ja	30	24	17	1
Nee	2	2	2	27
Een beetje	1	0	8	1

De gerapporteerde gegevens van de proefpersonen zijn terug te vinden in bijlage 2. In bijlage 3 zijn de gedetailleerde antwoorden van de vragen per proefpersoon terug te vinden.

5. Discussie

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal: *Is de ligging van de Uerdinger Linie, waar deze door Nederland loopt, zoals omschreven in Schrijnen (1920) nog in overeenstemming met het actueel taalgebruik?*

Deze hoofdvraag zou worden beantwoord aan de hand van de volgende twee deelvragen:

- Wordt er in de dorpen net ten zuiden van de Uerdinger Linie *ich ouch* of *ik o(o)k/ouk* gebruikt in het taalgebruik van de bevolking wanneer ze hun eigen streektaal spreken?
- Is er in dit gebied een verschil in status tussen beide varianten?

Hierbij was de verwachting dat de Uerdinger Linie naar het zuiden zou bewegen. Dit houdt in dat de jongere generaties de *ik*-variant verkiezen boven de *ich*-variant, dit zou mogelijk teweeg zijn gebracht door het civilisatieproces, zoals beschreven in Hoppenbrouwers (1990). Dit is onderzocht door middel van een test en enquête onder 115 proefpersonen woonachtig in de dorpen *nét* ten zuiden van de Uerdinger Linie. Uit de resultaten is af te lezen dat het gebruik van de *ich*-variant per generatie afneemt en het aantal sprekers van de *ik*-variant juist toeneemt. Dit is ook af te lezen uit tabel 4.7, het aantal gebruikers van de oorspronkelijke *ich*-variant neemt sterk af, het betreft namelijk onder de 60-plussers 87% van de proefpersonen, in de categorie 41-60 jaar betreft het 67%, bij de generatie 26-40 jaar is dit nog 35% en bij de categorie 15-25 jaar is dit nog 15%. Over de totale groep proefpersonen kan dus gesteld worden dat de ligging van de Uerdinger Linie onder druk is komen te staan. Dat wil zeggen, de resultaten van dit onderzoek hebben er alle schijn van dat de Uerdinger Linie naar het zuiden aan het bewegen is. Doordat deze verschuiving per generatie wordt geïntensiveerd, lijkt het een langdurig proces te zijn.

Echter, door de clusterindeling is een aantal opvallende verschillen geconstateerd binnen het onderzochte gebied. Zo zijn de Brabantse clusters Budel en Maarheeze een geval apart gebleken in dit onderzoek. Hier hecht een minderheid waarde aan hun dialect (35% en 40%), terwijl er in de Limburgse clusters een ruime meerderheid (namelijk 87% tot 100%) waarde hecht aan zijn of haar lokale dialect. Het feit dat het lokale dialect in deze clusters nog amper leeft – het vinden van proefpersonen die dialect spraken, was hier een hele

opgaven, de jongeren gaven aan alleen een soort ‘tussentaal’ te spreken - zou dus hiermee te maken kunnen hebben. In het cluster Maarheeze werd een heuse *globalisering* als predictor aangewezen, door de komst van de Rijksweg A2 en de Philipsfabriek trok het dorp veel nieuwkomers, waar het dialect onder heeft geleden. Het dialect is in Brabantse gebieden deels verdwenen en meer veralgemeniseerd. Het gebrek aan waarde voor het dialect en de invloed van de standaardtaal zijn hier de grootste voorspellers voor het feit dat de jongere generaties geen gebruik meer maken van de *ich*-variant.

Ook in de Limburgse clusters Helden-Panningen, Baarlo en Tegelen wint de *ik*-variant terrein. Het cluster Helden-Panningen, dat precies tussen de steden Weert (ten zuiden van de Linie), Roermond (ten zuiden van de Linie) en Venlo (ten noorden van de Linie) ligt, lijkt het ingewikkeldste te zijn wat betreft de resultaten. In de jongste categorieën verliest de oorspronkelijke *ich*-variant veel terrein, maar een oorzaak hiervoor is moeilijk aan te wijzen. Een meerderheid (65%) is hier op Venlo georiënteerd, maar de proefpersonen geven aan dat de stadsdialecten hun dialect niet beïnvloeden. De bekendheid met de verschillen tussen beide varianten is aanwezig in dit gebied, waardoor dit geen predictor lijkt te zijn. De enige duidelijke predictor voor de taalverandering in dit gebied lijkt de standaardtaal, 96% van de proefpersonen denkt dat dit of het taalgebruik van henzelf of, in het geval van de oudere generaties, het taalgebruik van de jeugd beïnvloedt.

In de clusters Baarlo en Tegelen zijn andere voorspellers voor de geconstateerde taalverandering gevonden. In beide gebieden zijn alle proefpersonen georiënteerd op de stad Venlo (ten noorden van de linie). Tegelen is sinds 2001 onderdeel van de gemeente Venlo en 75% van de proefpersonen denkt ook dat het Venloos zijn of haar eigen dialect of dat van plaatsgenoten beïnvloedt. De oriëntatie op Venlo kan in Tegelen als voorspeller voor de taalverandering worden gezien. Tegelen is ook het enige cluster waar de *ich*-variant in geen enkele leeftijdscategorie een meerderheid heeft. In Baarlo, waar iedereen op Venlo is georiënteerd, verwacht slechts 20% dat het Venloos hun dialect beïnvloedt, waardoor deze invloed geen sterke voorspeller voor de geconstateerde taalverandering in Baarlo lijkt te zijn. Een sterke voorspeller voor de taalverandering in Baarlo is de bekendheid van de *ich*-variant als zijnde ‘de’ variant van Baarlo, slechts 33% van de ondervraagden uit dit cluster linkt deze variant ook aan hun eigen regio. Ook in Tegelen weet een minderheid (31%) dat *ich* bij hun woonplaats ‘hoort’. Dit zijn de enige clusters waar men niet tot nauwelijks bekend is met het feit dat de *ich*-variant bij hun woonplaats ‘hoort’.

In het cluster Nederweert is de Linie nog ‘geldig’, zoals in Schrijnen (1920) is omschreven, voor alle generaties, alle proefpersonen gebruikten namelijk de *ich*-variant. Hierdoor is de onderzoeker in dit cluster niet geïnteresseerd in voorspellers van taalverandering, maar juist in voorspellers voor dit taalbehoud. Een voorspeller voor dit behoud is de oriëntatie op de naastgelegen stad Weert, die ook ten zuiden van de Linie ligt. Iedereen is op deze stad georiënteerd en de helft van de proefpersonen verwacht dat deze stad hun dialect beïnvloed. Wel is het cluster Nederweert het enige cluster waar alle ouders van de proefpersonen afkomstig zijn uit gebied ten zuiden van de Linie, evenals alle proefpersonen zelf. In dit cluster hecht 95% van de proefpersonen waarde aan zijn of haar lokale dialect en bijna 90% associeert de *ik*-variant met de standaardtaal. Dit zijn allemaal factoren die het standhouden van de positie van de Linie rond het cluster Nederweert kunnen verklaren, vooral omdat deze cijfers in de andere clusters lager liggen.

Nadat alle clusters onafhankelijk van elkaar zijn bekeken, blijkt het onmogelijk een generaliserend oordeel te geven over oorzaken van verschuiving of statusverschillen in het gehele gebied. Over de gehele Linie verliest de *ich*-variant terrein, maar het onderlinge verschil tussen de zes clusters is te groot om bijvoorbeeld Tegelen en Helden-Panningen of Budel en Baarlo over een kam te scheren. In het gehele gebied verwacht een meerderheid van 63% dat de standaardtaal hun dialectgebruik beïnvloedt en nog eens 9% denkt dat dit deels het feit is. De invloed van de standaardtaal is daarom ook de enige voorspeller van taalverschuiving die geldt in het gehele gebied. Verder lijken lokale factoren een grote rol te spelen en houdt de Linie op de ene plek beter staande dan op de andere, waar ook lokale voorspellers aan ten grondslag liggen.

5.1 Ideeën voor een vervolgonderzoek

Een idee voor vervolgonderzoek is om de waarde die men hecht aan het dialect van hun woonplaats, het subjectieve oordeel dus, grootschalig te meten. Dit kan een mogelijke voorspeller zijn van het dialectbehoud in een gebied. Al moet er uiteraard veel rekening worden gehouden met demografische gegevens, zoals bijvoorbeeld de hoeveelheid verhuizingen.

Een ander advies voor vervolgonderzoek is om het al dan niet verdwijnen van de klankeigenschappen die door de Uerdinger Linie worden weerspiegeld te meten in het gebied waar de linie door België en Duitsland loopt. Het is bekend dat in Belgisch-Limburg

veel minder actief dialect wordt gesproken dan een Nederlands-Limburg, respectievelijk 48% in Belgisch Limburg, gemeten in 1993 (Cornips, 2014, p. 381). Zo kan er, in combinatie met dit onderzoek, een actueel beeld ontstaan over waar het verloop van de Uerdinger Linie nog representatief is in verhouding tot het huidige taalgebruik.

In vervolgonderzoek zou ook een eventuele verschuiving breder worden getrokken naar de Benrather Linie, Panninger Linie en Panninger Zijlinie. In Keulen, van de Wijngaard, Cromptvoets & Walraven (2007), het meest recente handboek omtrent de Limburgse dialecten, waarin de indeling wordt herzien, worden deze drie isoglossen samen met de Uerdinger Linie als belangrijke normaallinies binnen het Limburgse taalgebied beschreven. Zo kan er worden bestudeerd wat de tendensen zijn van andere, omliggende isoglossen met als vraag of deze nog duidelijk zichtbaar zijn.

6. Conclusie

Dit onderzoek was het eerste onderzoek naar de Uerdinger Linie sinds Schrijnen (1920), destijds waren er 170 deelnemers en was het onderzochte gebied veel ruimer (namelijk geheel Nederlands-Limburg en oostelijke gedeelte van Noord-Brabant) dan nu het geval is. Nu zijn er 115 proefpersonen ondervraagd, waarbij rekening is gehouden met generatieverschillen en kleinere afstandsverschillen tussen proefpersonen, dit was beide niet het geval bij Schrijnen (1920). Het onderzochte aantal personen per woonplaats per leeftijdscategorie is in dit onderzoek waarschijnlijk nog te beperkt om te kunnen generaliseren over de gehele populatie in het gebied. Een grote dialectenquête in geheel Noord- en Midden-Limburg zal een preciezere voorspelling geven om te oordelen in welke gebieden de klankeigenschappen die door de Uerdinger Linie worden weergegeven, nog worden gebruikt en wat dan het eventuele overgangsgebied is. De onderzoeker durft wel over Budel en Maarheeze te concluderen dat het verdwijnen van de klankeigenschappen die door de Uerdinger Linie worden weergegeven, onomkeerbaar is. De onderzoeker heeft een groot verschil in houding jegens het eigen dialect bespeurd tussen het onderzochte gebied in Noord-Brabant en Limburg.

6.1 Terugkoppeling naar literatuur

Het idee van lexicale verandering, zoals aangedragen door Fromkin, Rodman & Hyams (2011) lijkt te kloppen in het onderzochte gebied. In de loop der tijd verdrijven (nieuwe) taalvarianten oude, oorspronkelijke varianten naar de achtergrond. In dit geval zet de *ik*-variant de *ich*-variant opzij. Dat dit veel verschillende oorzaken kan hebben, is duidelijk gemaakt in dit onderzoek. In dit onderzoek is geen specifiek onderzoek gedaan naar sociale groepen, zoals rijk tegen arm, waardoor er geen oordeel kan worden gegeven over de *veranderingen van boven* en de *veranderingen van beneden* van Labov (1994). Tegelijkertijd is er ook geen enkele aanwijzing gevonden dat taalverandering omtrent de Uerdinger Linie afkomstig is uit een specifieke sociale klasse of groep. Wel zijn er aanwijzingen gevonden van *convergentie* van taal, zoals werd aangedragen door Labov (1994). Het lijkt er namelijk op dat de onderzochte dialecten langzaam richting het Nederlands toegroeien, in ieder geval geven de proefpersonen aan dat het Standaardnederlands hun dialect beïnvloeden. Het *civilisatieproces*, dat Hoppenbrouwers (1990) gebruikte als voorspeller voor taalverandering

in Nederland werd ook in dit onderzoek als voorspeller voor taalverandering gevonden. De *verstedelijking*, onderdeel van het civilisatieproces, werd in de cluster die dicht bij een stad liggen als voorspeller van de taalverandering gevonden. Ook werd in een cluster (Maarheeze) door proefpersonen de toegenomen *mobiliteit* (ook onderdeel van het civilisatieproces) aangedragen als voorspeller. De toename van het gebruik van *tussentaal* werd met vrijwel alleen in de Brabantse clusters gevonden.

Literatuurlijst

Atlas van de Duitse dialecten (n.d.). Verkregen via:

https://www.regionalsprache.de/Data/Sites/1/images/pressemappe/fullsize/pressemappe_bild3.jpg

Boon, den T., Hendrickx, R., Sijs, van der N. (2015). *Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse taal. Deel II*. Vijftiende herziende editie. Utrecht/Antwerpen: Van Dale Uitgevers.

Bree, van C. (1996) *Historische Taalkunde* (tweede druk). Leuven/Amersfoort: Acco.

Bucholtz, M., en Hall, K. (2004). Language and identity. *A companion to linguistic anthropology*, 1, 369-394.

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2016, maart 21). Nederland telt 17 miljoen inwoners. Verkregen via: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/12/nederland-telt-17-miljoen-inwoners>

Cornips, L. (2013). Recent developments in the Limburg dialect region. In F. Hinskens & J. Taaldeman (red.), *Language and Space An International Handbook of Linguistic Variation. Volume 3: Dutch*. (pp. 378-399). Berlin/Boston: De Gruyter Mouton

De Uerdinger Linie (n.d.) Verkregen via:

https://nl.wikipedia.org/wiki/Uerdinger_linie#/media/File:Ik-ich-Isogloss_-_Uerdinger_Lien.svg

Donaldson, B.C. (1983). *Dutch. A linguistic history of Holland and Belgium*. Leiden: M. Nijhoff.

Fromkin, V., Rodman, R. & Hyams, N. (2011). *An introduction to language (Ninth edition)*. Boston: Wadsworth Cengage Learning.

Gemeente Cranendonck (2015). Inwoneraantal: kerngegevens gemeente Cranendonck per 1 januari 2015. Verkregen via: http://www.cranendonck.nl/oudover-cranendonck/inwoneraantal_42125/

Gemeente Nederweert (2016). *Inwoneraantal per 1 januari 2016*. Verkregen via: http://www.nederweert.nl/bezoekers/inwoneraantal_43499/

Gemeente Peel en Maas (27 januari 2016). *Inwoneraantal per kern* [PDF-document]. Verkregen via:

https://www.peelenmaas.nl/Bestuur/Over_Peel_en_Maas/Peel_en_Maas_in_cijfers

Gemeente Venlo (2016). Bevolking uigesplitst per wijk 1 januari 2016 (aantal). Verkregen via: https://venlo.incijfers.nl/jive/?report=wijk_profiel

Goeman, T., & Jongenburger, W. (2009). Dimensions and determinants of dialect use in the Netherlands at the individual and regional levels at the end of the twentieth century. *International journal of the sociology of language*, 2009(196-197), 31-72.

- Goossens, J. (1977). *Inleiding tot de Nederlandse Dialectologie*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Goossens, J. (1996). Over Limburgse dialectologie. In Goossens, J. & H. van de Wijngaard (red.), *Een eeuw lang Limburgse dialectologie (V-XI)*. Hasselt/Maastricht: VLDN/Veldeke Limburg.
- Guentherodt, I. (1973). A prosodic isogloss in German dialects. *Zeitschrift für Dialektologie und Linguistik*, 29-35.
- Hoppenbrouwers, C. (1990). *Het regiolect: van dialect tot algemeen Nederlands*. Muiderberg: Coutinho.
- Keulen, R., van de Wijngaard, T., & Cromptvoets, H. & F. Walraven (red.). (2007). *Riek van klank: inleiding in de Limburgse dialecten*. Sittard: Veldeke Limburg.
- Keymeulen, van J., & Daele, van P. (2016). Dialectloket: een website over taalvariatie in de Lage Landen. *NEERLANDIA*, 120(1), 38-39.
- Labov, W. (1994). *Principles of Linguistic Change – Volume 1: Internal Factors*. Oxford/Cambridge: Blackwell.
- Labov, W. (2011). *Principles of Linguistic Change – Volume 3: Cognitive and Cultural Factors*. Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Meyerhoff, M. (2011). *Introducing sociolinguistics*. New York: Routledge.
- Mohrmann, C.A.E.M. (2013, 12 november). *SCHRIJNEN, Joseph Charles François Hubert (1869-1938)*. Verkregen via: <http://resources.huygens.knaw.nl/bwn1880-2000/lemmata/bwn1/schrijvenjcfh>
- Nortier, J. (2009). *Nederland Meertalenland: Feiten perspectieven en meningen over meertaligheid*. Amsterdam: Aksant.
- Notten, J.G.M. (1974). *De Chinezen van Nederland. Opstellen over Limburgse dialecten en een bibliografie*. Valkenburg: Uitgeverij Het Land van Valkenburg.
- Ramisch, J. (1908). *Studien zur niederrheinischen Dialektgeographie*. Marburg: N.G. Elwert
- Schrijnen, J. (1920). *De isoglossen van Ramisch in Nederland*. Bussum: N.V. Uitgevers-Maatschappij.
- Swanenberg, J. (2010). Dialectgrenzen in Noord-Brabant, tussen 1937 en 2009. *Taal en Tongval*, 62(1), 71-85.
- Urlings, G. (2016, mei 23). Slijtage in het taalbolwerk. *Dagblad De Limburger*, pp. 2-3.
- Weijnen, A.A. (1948). *Wezen en waarde van het dialect*. Zutphen: Thieme.

Weijnen, A.A. (1966). *Nederlandse Dialectkunde*. Assen: Van Gorcum & - Dr. H.J. Prakke & H.M.G. Prakke

Bijlage 1: Gegevens en vragenlijst voor proefpersonen

Dialectspreker: ja → zo niet? Dan kan hij/zij niet deelnemen aan het onderzoek

Woonplaats:

Opgegroeid te:

Leeftijd:

Geslacht:

Geboorteplaats (plek van opgroeien) van vader:

Geboorteplaats (plek van opgroeien) van moeder:

Geboorteplaats (plek van opgroeien) van eventuele partner:

Nadat dit onderzoeksgesprek heeft plaatsgevonden, zal de onderzoeker bekend maken waar het onderzoek precies over gaat en zal nog enkele vragen stellen (zie onderstaande vragenlijst). Het gesprekje zal worden opgenomen, zodat de onderzoeker later nog duidelijk kan beoordelen of een spreker al dan consequent een variant gebruikt.

Vragen aan proefpersonen:

1. Bent u zich bewust van het verschil tussen het zeggen van *ik ouk/ok* en *ich ouch*?
2. Welke associatie heeft u bij het woord *ik*?
3. Welke associatie heeft u bij het woord *ich*?
4. Waar denkt u dat men *ich* zegt?
5. Op welke stad uit de omgeving bent u het meest georiënteerd?
6. Heeft u het idee dat het dialect van die stad invloed heeft op uw taalgebruik?
7. Denkt u dat het Standaardnederlands veel invloed heeft op uw dialect/taalgebruik?
8. Hecht u waarde aan uw dialect?

Bijlage 2: Basisgegevens per proefpersoon

Tabel 1

Algemene gegevens van de deelgenomen proefpersonen

Num- mer	'k' of 'ch'	Leef- tijd	Geslacht	Woon- plaats	Opgegroeid	Vader	Moeder	Partner
1.	'k'	15	M	Budel ‡	Budel	Budel	Budel	-
2.	'k'	15	V	Budel ‡	Budel	Budel	Soerendonk	-
3.	'k'	21	M	Budel ‡	Budel	Budel	Maarheeze	-
4.	'k'	22	M	Budel ‡	Budel	Budel	Budel	-
5.	'k'	23	M	Budel ‡	Budel	Maarheeze	Sterkstel	-
6.	'k'	24	V	Budel ‡	Budel	Budel	Maarheeze	Eindhoven*
7.	'k'	26	M	Budel	Budel	Budel	Budel	-
8.	'k'	28	M	Budel ‡	Budel	Budel	Eindhoven*	Budel
9.	'k'	29	M	Budel ‡	Maarheeze	Budel	Nuenen*	Weert
10.	'k'	38	M	Budel ‡	Budel	Budel	Maarheeze	Weert
11.	'ch'	44	V	Budel	Budel	Maarheeze	Budel	Weert
12.	'k'	46	M	Budel	Maarheeze	Budel	Budel	Budel
13.	'ch'	48	V	Budel	Budel	Budel	Budel	Soerendonk
14.	'ch'	51	V	Budel	Gastel	Budel	Budel	Asten*
15.	'ch'	54	M	Budel	Soerendonk	Budel	Soerendonk	Eindhoven*
16.	'ch'	67	V	Budel	Budel	Budel	Budel	Budel
17.	'ch'	70	M	Budel	Budel	Soerendonk	Soerendonk	Budel
18.	'ch'	81	M	Budel	Budel	Budel	Soerendonk	Gastel
19.	'ch'	82	V	Budel	Budel	Budel	Budel	Maarheeze
20.	'ch'	84	V	Budel	Gastel	Gastel	Gastel	Someren*
21.	'k'	18	V	Maarheeze ‡	Maarheeze	Maarheeze	Soerendonk	-
22.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	-
23.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Maarheeze	Budel	Maarheeze	Eindhoven*
24.	'k'	23	M	Maarheeze ‡	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	-
25.	'k'	25	V	Maarheeze ‡	Maarheeze	Eindhoven*	Nuenen*	-
26.	'k'	25	M	Maarheeze ‡	Maarheeze	Veldhoven*	Eindhoven*	Eindhoven*
27.	'k'	29	M	Maarheeze	Gastel	Maarheeze	Weert	Tilburg*
28.	'ch'	30	V	Maarheeze ‡	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	Budel
29.	'k'	36	V	Maarheeze	Maarheeze	Eindhoven*	Maarheeze	Weert
30.	'k'	36	V	Maarheeze ‡	Eindhoven*	Soerendonk	Budel	Maarheeze
31.	'k'	45	M	Maarheeze ‡	Maarheeze	Maarheeze	Someren*	Someren*
32.	'ch'	45	V	Maarheeze	Budel	Budel	Budel	Maarheeze
33.	'ch'	51	M	Maarheeze	Maarheeze	Eindhoven*	Maarheeze	Soerendonk
34.	'ch'	56	V	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	Asten*	Budel
35.	'ch'	58	V	Maarheeze	Soerendonk	Maarheeze	Budel	Weert
36.	'ch'	64	M	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	Eindhoven*	Maarheeze

37.	'k'	71	V	Maarheeze ‡	Maarheeze	Eindhoven*	Someren*	Maarheeze
38.	'ch'	77	V	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	Budel	Budel
39.	'ch'	77	V	Maarheeze	Soerendonk	Maarheeze	Maarheeze	Weert
40.	'ch'	83	M	Maarheeze	Maarheeze	Maarheeze	Soerendonk	Maarheeze
41.	'ch'	19	M	Nederweert	Nederweert	Ospel	Ospel	-
42.	'ch'	22	M	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Weert
43.	'ch'	22	M	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Ospel	-
44.	'ch'	23	V	Nederweert	Nederweert	Weert	Nederweert	-
45.	'ch'	23	M	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Weert
46.	'ch'	27	M	Nederweert	Ospel	Ospel	Ospel	-
47.	'ch'	27	V	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Weert	Meijel*
48.	'ch'	33	M	Nederweert	Weert	Weert	Nederweert	Nederweert
49.	'ch'	37	M	Nederweert	Weert	Nederweert	Ospel	Weert
50.	'ch'	39	M	Nederweert	Nederweert	Weert	Nederweert	Ospel
51.	'ch'	44	M	Nederweert	Ospel	Ospel	Nederweert	-
52.	'ch'	50	V	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Ospel	Ospel
53.	'ch'	52	V	Nederweert	Weert	Weert	Weert	Nederweert
54.	'ch'	54	M	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Nederweert	-
55.	'ch'	62	M	Nederweert	Eind	Nederweert	Nederweert	Eind
56.	'ch'	65	V	Nederweert	Ospel	Nederweert	Weert	Ospel
57.	'ch'	72	V	Nederweert	Ospel	Nederweert	Ospel	Nederweert
58.	'ch'	81	M	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Weert	Nederweert
59.	'ch'	88	M	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Nederweert	Ospel
60.	'k'	15	V	Helden- Panningen	Helden	Panningen	Kessel	-
61.	'k'	17	M	Helden- Panningen	Helden	Heden	Beringe	-
62.	Bei de	20	M	Helden- Panningen	Helden	Helden	Helden	-
63.	Bei de	21	V	Helden- Panningen	Panningen	Panningen	Sevenum*	Maasbree*
64.	'k'	21	M	Helden- Panningen	Helden	Panningen	Blerick*	-
65.	'k'	23	M	Helden- Panningen	Helden	Panningen	Beringe	Egchel
66.	bei de	23	M	Helden- Panningen	Helden	Helden	Helden	-
67.	'k'	24	M	Helden- Panningen	Helden	Helden	Panningen	-
68.	'ch'	26	M	Helden- Panningen	Helden	Helden	Venlo*	-
69.	'k'	27	M	Helden- Panningen	Helden	Helden	Kessel	Helden
70.	Bei de	31	V	Helden- Panningen	Helden	Venlo*	Panningen	Panningen
71.	'k'	31	M	Helden- Panningen	Panningen	Panningen	Panningen	Panningen
72.	'ch'	33	M	Helden- Panningen	Beringe	Helden	Beringe	Panningen
73.	'ch'	39	V	Helden- Panningen	Panningen	Panningen	Beringe	Kessel
74.	'k'	44	V	Helden- Panningen	Helden	Helden	Panningen	Panningen
75.	'ch'	46	M	Helden- Panningen	Helden	Venlo*	Helden	Venlo*

76.	'ch'	55	V	Helden-Panningen	Beringe	Gennep*	Helden	Panningen
77.	'ch'	56	V	Helden-Panningen	Kessel	Kessel	Kessel	Helden
78.	'ch'	58	M	Helden-Panningen	Grashoek	Deurne*	Deurne*	Kessel
79.	'ch'	58	M	Helden-Panningen	Beringe	Helden	Helden	Beringe
80.	'ch'	64	V	Helden-Panningen	Helden	Baarlo	Panningen	Helden
81.	'ch'	66	M	Helden-Panningen	Panningen	Helden	Kessel	Baarlo
82.	'ch'	67	M	Helden-Panningen	Helden	Helden	Helden	Helden
83.	'ch'	77	M	Helden-Panningen	Helden	Panningen	Helden	Helden
84.	'ch'	81	V	Helden-Panningen	Panningen	Helden	Helden	Helden
85.	'ch'	85	M	Helden-Panningen	Helden	Helden	Helden	Panningen
86.	'k'	19	M	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Baarlo	-
87.	'k'	22	V	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Maasbree*	-
88.	'k'	22	M	Baarlo	Baarlo	Maasbree*	Baarlo	-
89.	'k'	24	V	Baarlo	Maasbree*	Tegelen	Baarlo	Venlo*
90.	'k'	26	V	Baarlo	Baarlo	Kessel	Baarlo	-
91.	'k'	28	M	Baarlo	Baarlo	Belfeld	Baarlo	Kessel
92.	'k'	35	M	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Tegelen	Belfeld
93.	'k'	41	V	Baarlo	Maasbree*	Maasbree*	Baarlo	Baarlo
94.	'k'	51	V	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Maasbree*	Maasbree*
95.	'k'	55	M	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Blerick*
96.	'k'	59	M	Baarlo	Blerick	Baarlo	Blerick*	Baarlo
97.	'ch'	61	V	Baarlo	Baarlo	Helden	Baarlo	Blerick*
98.	'k'	70	V	Baarlo	Maasbree*	Baarlo	Maasbree*	Baarlo
99.	'ch'	71	M	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Maasbree*
100.	'ch'	79	M	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Baarlo	Baarlo
101.	'k'	19	M	Tegelen ‡	Tegelen	Venlo*	Venlo*	-
102.	'k'	21	V	Tegelen	Steyl	Tegelen	Venlo*	-
103.	'k'	22	V	Tegelen	Tegelen	Tegelen	Venlo*	-
104.	'k'	24	V	Tegelen	Tegelen	Belfeld	Tegelen	Venlo*
105.	'k'	28	M	Tegelen	Blerick*	Blerick*	Tegelen	-
106.	'k'	28	M	Tegelen	Tegelen	Tegelen	Venlo*	Reuver
107.	'k'	33	V	Tegelen	Steyl	Reuver	Tegelen	Tegelen
108.	'k'	35	V	Tegelen	Tegelen	Tegelen	Reuver	-
109.	'k'	43	M	Tegelen	Venlo*	Blerick*	Venlo*	Blerick*
110.	'k'	48	V	Tegelen	Steyl	Steyl	Steyl	Tegelen
111.	'ch'	54	M	Tegelen	Belfeld	Steyl	Tegelen	Belfeld
112.	'k'	62	V	Tegelen	Tegelen	Venlo*	Tegelen	Venlo*
113.	'k'	68	M	Tegelen	Tegelen	Belfeld	Tegelen	Tegelen
114.	'ch'	79	M	Tegelen	Steyl	Tegelen	Steyl	Tegelen
115.	'ch'	81	M	Tegelen	Tegelen	Tegelen	Tegelen	Belfeld

* = plaats ten noorden van de Uerdinger Linie.

‡= proefpersoon gaf aan meer een regiolect dan een dialect te spreken.

Bijlage 3: Gegeven antwoorden op de vragen

Tabel 1

Antwoorden op vragen 1 en 8 per proefpersoon

Num- mer	'k' of 'ch'	Leef- tijd	Geslacht	Woon- plaats	1. Bewust van verschil	8. Waarde
1.	'k'	15	M	Budel ‡	Nee	Nee
2.	'k'	15	V	Budel ‡	Nee	Nee
3.	'k'	21	M	Budel ‡	Ja	Ja
4.	'k'	22	M	Budel ‡	Ja	Nee
5.	'k'	23	M	Budel ‡	Ja	Nee
6.	'k'	24	V	Budel ‡	Nee	Een beetje
7.	'k'	26	M	Budel	Ja	Ja
8.	'k'	28	M	Budel ‡	Ja	Nee
9.	'k'	29	M	Budel ‡	Ja	Nee
10.	'k'	38	M	Budel ‡	Ja	Nee
11.	'ch'	44	V	Budel	Ja	Ja
12.	'k'	46	M	Budel	Ja	Een beetje
13.	'ch'	48	V	Budel	Ja	Een beetje
14.	'ch'	51	V	Budel	Ja	Een beetje
15.	'ch'	54	M	Budel	Ja	Een beetje
16.	'ch'	67	V	Budel	Ja	Ja
17.	'ch'	70	M	Budel	Ja	Een beetje
18.	'ch'	81	M	Budel	Ja	Ja
19.	'ch'	82	V	Budel	Ja	Ja
20.	'ch'	84	V	Budel	Ja	Ja
21.	'k'	18	V	Maarheeze ‡	Ja	Nee
22.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	ja	Een beetje
23.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Ja	Nee
24.	'k'	23	M	Maarheeze ‡	Ja	Een beetje
25.	'k'	25	V	Maarheeze ‡	Ja	Nee
26.	'k'	25	M	Maarheeze ‡	Ja	Een beetje
27.	'k'	29	M	Maarheeze	Ja	Ja
28.	'ch'	30	V	Maarheeze ‡	Ja	Ja
29.	'k'	36	V	Maarheeze	Ja	Ja
30.	'k'	36	V	Maarheeze ‡	Ja	Een beetje
31.	'k'	45	M	Maarheeze ‡	Ja	Nee
32.	'ch'	45	V	Maarheeze		Een beetje
33.	'ch'	51	M	Maarheeze	Ja	Nee
34.	'ch'	56	V	Maarheeze	Ja	Nee
35.	'ch'	58	V	Maarheeze	Ja	Ja
36.	'ch'	64	M	Maarheeze	Ja	Ja

37.	'k'	71	V	Maarheeze ‡	Ja	Een beetje
38.	'ch'	77	V	Maarheeze	Ja	Ja
39.	'ch'	77	V	Maarheeze	Ja	Ja
40.	'ch'	83	M	Maarheeze	Ja	Ja
41.	'ch'	19	M	Nederweert	Ja	Ja
42.	'ch'	22	M	Nederweert	Ja	Ja
43.	'ch'	22	M	Nederweert	Ja	Een beetje
44.	'ch'	23	V	Nederweert	Ja	Ja
45.	'ch'	23	M	Nederweert	Ja	Ja
46.	'ch'	27	M	Nederweert	Ja	Ja
47.	'ch'	27	V	Nederweert	Ja	Ja
48.	'ch'	33	M	Nederweert	Ja	Ja
49.	'ch'	37	M	Nederweert	Ja	Ja
50.	'ch'	39	M	Nederweert	Ja	Ja
51.	'ch'	44	M	Nederweert	Ja	Ja
52.	'ch'	50	V	Nederweert	Ja	Ja
53.	'ch'	52	V	Nederweert	Ja	Ja
54.	'ch'	54	M	Nederweert	Ja	Ja
55.	'ch'	62	M	Nederweert	Ja	Ja
56.	'ch'	65	V	Nederweert	Ja	Ja
57.	'ch'	72	V	Nederweert	Ja	Ja
58.	'ch'	81	M	Nederweert	Ja	Ja
59.	'ch'	88	M	Nederweert	Ja	Ja
60.	'k'	15	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
61.	'k'	17	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
62.	Bei de	20	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
63.	Bei de	21	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
64.	'k'	21	M	Helden- Panningen	Een beetje	Nee
65.	'k'	23	M	Helden- Panningen	Een beetje	Ja
66.	bei de	23	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
67.	'k'	24	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
68.	'ch'	26	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
69.	'k'	27	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
70.	Bei de	31	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
71.	'k'	31	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
72.	'ch'	33	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
73.	'ch'	39	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
74.	'k'	44	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
75.	'ch'	46	M	Helden- Panningen	Ja	Ja

76.	'ch'	55	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
77.	'ch'	56	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
78.	'ch'	58	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
79.	'ch'	58	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
80.	'ch'	64	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
81.	'ch'	66	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
82.	'ch'	67	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
83.	'ch'	77	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
84.	'ch'	81	V	Helden- Panningen	Ja	Ja
85.	'ch'	85	M	Helden- Panningen	Ja	Ja
86.	'k'	19	M	Baarlo	Ja	Ja
87.	'k'	22	V	Baarlo	Nee	Ja
88.	'k'	22	M	Baarlo	Ja	Ja
89.	'k'	24	V	Baarlo	Ja	Ja
90.	'k'	26	V	Baarlo	Ja	Ja
91.	'k'	28	M	Baarlo	Ja	Ja
92.	'k'	35	M	Baarlo	Ja	Ja
93.	'k'	41	V	Baarlo	Ja	Ja
94.	'k'	51	V	Baarlo	Ja	Ja
95.	'k'	55	M	Baarlo	Ja	Ja
96.	'k'	59	M	Baarlo	Ja	Ja
97.	'ch'	61	V	Baarlo	Ja	Ja
98.	'k'	70	V	Baarlo	Ja	Ja
99.	'ch'	71	M	Baarlo	Ja	Ja
100.	'ch'	79	M	Baarlo	Ja	Ja
101.	'k'	19	M	Tegelen ‡	Ja	Ja
102.	'k'	21	V	Tegelen	Ja	Een beetje
103.	'k'	22	V	Tegelen	Ja	Ja
104.	'k'	24	V	Tegelen	Ja	Een beetje
105.	'k'	28	M	Tegelen	Ja	Ja
106.	'k'	28	M	Tegelen	Ja	Ja
107.	'k'	33	V	Tegelen	Ja	Ja
108.	'k'	35	V	Tegelen	Ja	Ja
109.	'k'	43	M	Tegelen	Ja	Ja
110.	'k'	48	V	Tegelen	Ja	Ja
111.	'ch'	54	M	Tegelen	Ja	Ja
112.	'k'	62	V	Tegelen	Ja	Ja
113.	'k'	68	M	Tegelen	Ja	Ja
114.	'ch'	79	M	Tegelen	Ja	Ja
115.	'ch'	81	M	Tegelen	Ja	Ja

‡= proefpersoon gaf aan meer een regiolect dan een dialect te spreken.

Tabel 2

Antwoorden op vraag 2 per proefpersoon

Num- mer	'k' of 'ch'	Leef- tijd	Geslacht	Woon- plaats	Associatie met <i>ik</i>
1.	'k'	15	M	Budel ‡	Nederlands.
2.	'k'	15	V	Budel ‡	Nederlands.
3.	'k'	21	M	Budel ‡	Nederlands.
4.	'k'	22	M	Budel ‡	Gewoon, Nederlands, ABN.
5.	'k'	23	M	Budel ‡	Nederlands, Brabants.
6.	'k'	24	V	Budel ‡	Nederlands, gangbaar.
7.	'k'	26	M	Budel	Nederlands
8.	'k'	28	M	Budel ‡	Nederlands.
9.	'k'	29	M	Budel ‡	Nederlands.
10.	'k'	38	M	Budel ‡	Nederlands, Brabants.
11.	'ch'	44	V	Budel	Nederlands.
12.	'k'	46	M	Budel	Niet van hier, wel ABN.
13.	'ch'	48	V	Budel	Nederlands
14.	'ch'	51	V	Budel	ABN.
15.	'ch'	54	M	Budel	Nederlands, maar ook sommige dialecten.
16.	'ch'	67	V	Budel	Nederlands, ABN.
17.	'ch'	70	M	Budel	Nederlands, maar ook wat noordelijker dan hier.
18.	'ch'	81	M	Budel	Nederlands.
19.	'ch'	82	V	Budel	Dat is Nederlands.
20.	'ch'	84	V	Budel	Gewoon Nederlands, maar bij Asten of Eindhoven zeggen ze dat ook bij het dialect.
21.	'k'	18	V	Maarheeze ‡	Nederlands.
22.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Nederlands.
23.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	ABN.
24.	'k'	23	M	Maarheeze ‡	ABN.
25.	'k'	25	V	Maarheeze ‡	Nederlands, Brabants?
26.	'k'	25	M	Maarheeze ‡	Nederlands.
27.	'k'	29	M	Maarheeze	De meeste dialecten.
28.	'ch'	30	V	Maarheeze ‡	Standaardtaal.
29.	'k'	36	V	Maarheeze	Nederlands.
30.	'k'	36	V	Maarheeze ‡	Nederlands.
31.	'k'	45	M	Maarheeze ‡	ABN.
32.	'ch'	45	V	Maarheeze	Nederlands.
33.	'ch'	51	M	Maarheeze	De meeste dialecten ook.
34.	'ch'	56	V	Maarheeze	Nederlands.
35.	'ch'	58	V	Maarheeze	Hoort in ABN.
36.	'ch'	64	M	Maarheeze	Nederlands.
37.	'k'	71	V	Maarheeze ‡	ABN.

38.	'ch'	77	V	Maarheeze	Nederlands.
39.	'ch'	77	V	Maarheeze	Nederlands, maar ook sommige plekken in Brabant.
40.	'ch'	83	M	Maarheeze	Nederlands, maar bij Eindhoven zeggen ze dat ook.
41.	'ch'	19	M	Nederweert	Als ik op school praat.
42.	'ch'	22	M	Nederweert	Nederlands.
43.	'ch'	22	M	Nederweert	Nederlands, sommige dialecten in de buurt.
44.	'ch'	23	V	Nederweert	Sommige dialecten uit de buurt.
45.	'ch'	23	M	Nederweert	Nederlands.
46.	'ch'	27	M	Nederweert	Nederlands.
47.	'ch'	27	V	Nederweert	Nederlands.
48.	'ch'	33	M	Nederweert	Nederlands.
49.	'ch'	37	M	Nederweert	ABN.
50.	'ch'	39	M	Nederweert	Nederlands.
51.	'ch'	44	M	Nederweert	Nederlands.
52.	'ch'	50	V	Nederweert	ABN.
53.	'ch'	52	V	Nederweert	Nederlands.
54.	'ch'	54	M	Nederweert	Brabants dialect.
55.	'ch'	62	M	Nederweert	Nederlands, Brabants.
56.	'ch'	65	V	Nederweert	Nederlands.
57.	'ch'	72	V	Nederweert	Als ik Nederlands spreek.
58.	'ch'	81	M	Nederweert	Nederlands.
59.	'ch'	88	M	Nederweert	Nederlands.
60.	'k'	15	V	Helden- Panningen	Gewoon taalgebruik.
61.	'k'	17	M	Helden- Panningen	Dat zeg ik.
62.	Bei de	20	M	Helden- Panningen	Gangbare vorm.
63.	Bei de	21	V	Helden- Panningen	Zeggen de meesten hier.
64.	'k'	21	M	Helden- Panningen	Zeg ik in dialect en Nederlands.
65.	'k'	23	M	Helden- Panningen	Zeggen de meesten, al is het fout hier.
66.	bei de	23	M	Helden- Panningen	Algemeen Nederlands.
67.	'k'	24	M	Helden- Panningen	Helden, ook Venlo.
68.	'ch'	26	M	Helden- Panningen	Algemeen Nederlands.
69.	'k'	27	M	Helden- Panningen	De meeste plekken uit de regio, volgens mij Helden ook.
70.	Bei de	31	V	Helden- Panningen	Zeggen de meesten, al hoort dat niet.
71.	'k'	31	M	Helden- Panningen	ABN.
72.	'ch'	33	M	Helden- Panningen	Nederlands.
73.	'ch'	39	V	Helden- Panningen	Nederlands.
74.	'k'	44	V	Helden- Panningen	Gebruiken de meesten wel.
75.	'ch'	46	M	Helden- Panningen	Dialecten van boven hier.

76.	'ch'	55	V	Helden-Panningen	Meijels.
77.	'ch'	56	V	Helden-Panningen	Maasbree, Venlo, Nederlands.
78.	'ch'	58	M	Helden-Panningen	Venloos, Nederlands.
79.	'ch'	58	M	Helden-Panningen	Nederlands, Meijels.
80.	'ch'	64	V	Helden-Panningen	Nederlands.
81.	'ch'	66	M	Helden-Panningen	Nederlands.
82.	'ch'	67	M	Helden-Panningen	Venlo, Meijel, Brabant.
83.	'ch'	77	M	Helden-Panningen	Vanaf Venlo zegt men ik.
84.	'ch'	81	V	Helden-Panningen	De stad (Venlo, red.), ook gewoon Nederlands.
85.	'ch'	85	M	Helden-Panningen	De stad (Venlo, red.).
86.	'k'	19	M	Baarlo	Zowel Nederlands als dialect.
87.	'k'	22	V	Baarlo	Nederlands, maar ook dialect.
88.	'k'	22	M	Baarlo	Ook dialect.
89.	'k'	24	V	Baarlo	Dialect, Nederlands.
90.	'k'	26	V	Baarlo	Hier wordt dat gezegd.
91.	'k'	28	M	Baarlo	Deze regio.
92.	'k'	35	M	Baarlo	Noord-Limburg, dus ook hier.
93.	'k'	41	V	Baarlo	Hier, de stad (Venlo, red.)
94.	'k'	51	V	Baarlo	Dialect en Nederlands.
95.	'k'	55	M	Baarlo	Dialect en Nederlands.
96.	'k'	59	M	Baarlo	Baarlo hier dus, Maasbree, eigenlijk veel plaatsen in de buurt.
97.	'ch'	61	V	Baarlo	Nederlands.
98.	'k'	70	V	Baarlo	Nederlands.
99.	'ch'	71	M	Baarlo	Nederlands.
100.	'ch'	79	M	Baarlo	Venlo, Nederlands.
101.	'k'	19	M	Tegelen ‡	De meeste dialecten gebruiken dat ook.
102.	'k'	21	V	Tegelen	Deze regio.
103.	'k'	22	V	Tegelen	Ons dialect.
104.	'k'	24	V	Tegelen	Ons dialect.
105.	'k'	28	M	Tegelen	Noord-Limburg, waar Tegelen bij hoort.
106.	'k'	28	M	Tegelen	Hier, in het zuiden zeggen ze 'ich'.
107.	'k'	33	V	Tegelen	In het Nederlands en dialect.
108.	'k'	35	V	Tegelen	Venloos, wordt hier ook gezegd.
109.	'k'	43	M	Tegelen	Meeste dialecten hier.
110.	'k'	48	V	Tegelen	Hier in de buurt.
111.	'ch'	54	M	Tegelen	Venlo, ook Nederlands hè.
112.	'k'	62	V	Tegelen	Ons dialect.
113.	'k'	68	M	Tegelen	Het dialect van hier.
114.	'ch'	79	M	Tegelen	Venlo.
115.	'ch'	81	M	Tegelen	Venlo.

‡= proefpersoon gaf aan meer een regiolect dan een dialect te spreken.

Tabel 3

Antwoorden op vraag 3 en 4 per proefpersoon

Num- mer	'k' of 'ch'	Leef- tijd	Geslacht	Woon- plaats	Associatie met 'ich'	Waar zegt men 'ich'?
1.	'k'	15	M	Budel ‡	Geen idee.	Weet ik niet.
2.	'k'	15	V	Budel ‡	Mijn opa zegt dat.	Ik denk in Limburg.
3.	'k'	21	M	Budel ‡	De mensen die nog echt plat praten.	Hier vooral.
4.	'k'	22	M	Budel ‡	Zoals mijn opa, Limburg.	Vroeger hier, in Limburg nog steeds.
5.	'k'	23	M	Budel ‡	Zuiver Budels.	In Budel dus.
6.	'k'	24	V	Budel ‡	Dat zegt men niet meer echt.	Vroeger hier, in de omgeving.
7.	'k'	26	M	Budel	Toen dialect nog dialect was.	Vroeger hier.
8.	'k'	28	M	Budel ‡	Dialect.	Hier een ook in Limburg.
9.	'k'	29	M	Budel ‡	Van vroeger, mijn ouders.	Deze streek.
10.	'k'	38	M	Budel ‡	Ouderwets.	Regio bepalend.
11.	'ch'	44	V	Budel	Plat.	Uiteraard in Budel.
12.	'k'	46	M	Budel	Budels, hè.	Hier in de streek.
13.	'ch'	48	V	Budel	Plat.	Van oorsprong hier.
14.	'ch'	51	V	Budel	Plat.	Hier en uiteraard Limburg.
15.	'ch'	54	M	Budel	Budels.	In Budel.
16.	'ch'	67	V	Budel	Plat.	Heel Cranendonck.
17.	'ch'	70	M	Budel	De streek.	In deze streek.
18.	'ch'	81	M	Budel	Mijn dialect, dus niet hoog.	Hier.
19.	'ch'	82	V	Budel	Gewoon, Budels.	Deze regio, en Limburg.
20.	'ch'	84	V	Budel	Dialect, dus niet bekakt.	Hier, in Maarheeze ook.
21.	'k'	18	V	Maarheeze ‡	Dat is plat, hè.	Hier in de buurt.
22.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Dialect.	Dat is wel van vroeger.
23.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Dialect.	In Limburg, hier vast ook.
24.	'k'	23	M	Maarheeze ‡	Gewoon plat.	In deze streek.
25.	'k'	25	V	Maarheeze ‡	Dat klinkt wat platter.	Hier.
26.	'k'	25	M	Maarheeze ‡	Vroeger hier, Limburg nog steeds.	Limburg dus, hier eigenlijk ook.
27.	'k'	29	M	Maarheeze		
28.	'ch'	30	V	Maarheeze ‡	Het dialect van hier.	Budel, hier.
29.	'k'	36	V	Maarheeze	Vroeger.	Limburg, maar hier ook volgens mij.
30.	'k'	36	V	Maarheeze ‡	De generatie van mijn ouders.	Hier dus, maar op veel plaatsen nog vaker.
31.	'k'	45	M	Maarheeze ‡	Hier, Maarheezes.	In heel Cranendonck.
32.	'ch'	45	V	Maarheeze	De taal van hier.	Cranendoncks.
33.	'ch'	51	M	Maarheeze	Doet me nog echt aan vroeger denken.	Hier, Limburg.
34.	'ch'	56	V	Maarheeze	Ons eigen kenmerk.	Limburg en Cranendonck.
35.	'ch'	58	V	Maarheeze	Ons taaltje.	Deze streek.

36.	'ch'	64	M	Maarheeze	Mijn eigen taal.	Hier in de buurt, het Maarheezes heeft nog wat Limburgse invloeden.
37.	'k'	71	V	Maarheeze ‡	Dat is meer plat, hè.	Volgens mij hier in de buurt ergens.
38.	'ch'	77	V	Maarheeze	Dialect.	Hier, Budel, Limburg.
39.	'ch'	77	V	Maarheeze	Gewoon, plat.	Deze buurt.
40.	'ch'	83	M	Maarheeze	Gewoon, van hier.	Hier in het zuiden van het land.
41.	'ch'	19	M	Nederweert	Dialect.	Hier in ieder geval.
42.	'ch'	22	M	Nederweert	Mijn eigen taaltje.	Limburg, maar bovenaan niet.
43.	'ch'	22	M	Nederweert	Het dialect van hier.	In Meijel niet.
44.	'ch'	23	V	Nederweert	Nederweert, Weert.	Overall behalve Meijel in de buurt.
45.	'ch'	23	M	Nederweert	Limburg.	Hier in de buurt.
46.	'ch'	27	M	Nederweert	Deze buurt, echt eigen.	Deze buurt.
47.	'ch'	27	V	Nederweert	Plat.	In bijna de hele provincie.
48.	'ch'	33	M	Nederweert	Dialect.	Limburg.
49.	'ch'	37	M	Nederweert	Echt Limburgs, plat.	In Limburg.
50.	'ch'	39	M	Nederweert	Plat.	Op de meeste plaatsen in Limburg, in Venlo en omgeving niet.
51.	'ch'	44	M	Nederweert	Ons eigen taaltje.	Hier in het zuiden.
52.	'ch'	50	V	Nederweert	Dialect.	Hier.
53.	'ch'	52	V	Nederweert	Dialect, ook in het Duits hè.	In Limburg.
54.	'ch'	54	M	Nederweert	Dialect, dus verschilt van het Nederlands.	Het Limburgse deel van deze regio.
55.	'ch'	62	M	Nederweert	Dialect.	Overall in de buurt, behalve Brabant en richting Meijel ook niet.
56.	'ch'	65	V	Nederweert	Het Limburgs taaltje.	Bijna heel Limburg.
57.	'ch'	72	V	Nederweert	Limburgs.	Onze provincie.
58.	'ch'	81	M	Nederweert	Dialect.	Dat weet ik niet precies, de regio Weert zeker en zuidelijker ook.
59.	'ch'	88	M	Nederweert	Ons eigen dialect.	Deze regio.
60.	'k'	15	V	Helden-Panningen	Dialect.	Hier in Limburg.
61.	'k'	17	M	Helden-Panningen	Veel dorpen in de buurt.	Zuid-Limburg en hier in de buurt ook wel.
62.	Bei de	20	M	Helden-Panningen	Meer Limburgs.	Hier eigenlijk ook.
63.	Bei de	21	V	Helden-Panningen	Dat wordt toch minder gebruikt?	In Limburg, maar weet niet waar precies.
64.	'k'	21	M	Helden-Panningen	Limburgs.	Hoe zuidelijker, hoe meer 'ich'.
65.	'k'	23	M	Helden-Panningen	Limburgs.	Vooral het zuiden van de provincie.
66.	bei de	23	M	Helden-Panningen	Lijkt meer op het Duits.	In Noord-Limburg zeggen ze <i>ik</i> en zuiden <i>ich</i> .
67.	'k'	24	M	Helden-Panningen	Diep Limburgs.	Hier, maar vooral in het zuiden.
68.	'ch'	26	M	Helden-Panningen	Dialect.	In Limburg.
69.	'k'	27	M	Helden-Panningen	Veel Limburgse dialecten.	Ik weet niet precies waar.

70.	Bei de	31	V	Helden- Panningen	Dialect.	Van hier toch?
71.	'k'	31	M	Helden- Panningen	Duits.	Het zuiden van de provincie.
72.	'ch'	33	M	Helden- Panningen	Dialect.	Hier in de buurt.
73.	'ch'	39	V	Helden- Panningen	Hier.	Hier in de regio.
74.	'k'	44	V	Helden- Panningen	Dialect, Duits.	In het zuiden.
75.	'ch'	46	M	Helden- Panningen	Dialect.	Hier.
76.	'ch'	55	V	Helden- Panningen	Dat is echt dialect	Hier in de omgeving.
77.	'ch'	56	V	Helden- Panningen	Hier.	Hier en zuidelijker.
78.	'ch'	58	M	Helden- Panningen	Dat is van hier.	Grootste deel van Limburg.
79.	'ch'	58	M	Helden- Panningen	Mijn eigen taal hè. Daar ben ik mee opgegroeid.	Hier, Limburg.
80.	'ch'	64	V	Helden- Panningen	Deze buurt.	Hier.
81.	'ch'	66	M	Helden- Panningen	Deze regio.	De meeste plekken in Limburg.
82.	'ch'	67	M	Helden- Panningen	Limburg.	Limburg, zoals ik al zei.
83.	'ch'	77	M	Helden- Panningen	Limburg.	Limburg, maar vanaf Venlo niet meer.
84.	'ch'	81	V	Helden- Panningen	Dialect.	Overall behalve het noordelijkste puntje van de provincie.
85.	'ch'	85	M	Helden- Panningen	Gewoon dialect.	Hier toch.
86.	'k'	19	M	Baarlo	Veel dialecten in de buurt.	Kessel, misschien Helden.
87.	'k'	22	V	Baarlo	Zuid-Limburg.	Zuid-Limburg.
88.	'k'	22	M	Baarlo	Dialect.	Alles ten zuiden van hier.
89.	'k'	24	V	Baarlo	Vroeger hier misschien.	Dieper in het zuiden.
90.	'k'	26	V	Baarlo	Duits, Limburgs?	Dat weet ik niet precies.
91.	'k'	28	M	Baarlo	Dialect.	Zuid-Limburg
92.	'k'	35	M	Baarlo	Dialect, volgens mij.	Geen idee.
93.	'k'	41	V	Baarlo	Dialect van sommige dorpen en steden.	Roermond, Maastricht.
94.	'k'	51	V	Baarlo	Limburgs.	Ik weet niet precies waar, maar in Kessel sowieso.
95.	'k'	55	M	Baarlo	Dialect van veel plaatsen.	Kessel, het zuiden van de provincie.
96.	'k'	59	M	Baarlo	Dialect van sommigen.	Kessel.
97.	'ch'	61	V	Baarlo	Ons dialect.	Hier en zuidelijker.
98.	'k'	70	V	Baarlo	Dialect.	Hoe dichterbij Venlo komt, hoe minder 'ich'.
99.	'ch'	71	M	Baarlo	Ons dialect.	Limburg.
100.	'ch'	79	M	Baarlo	Gewoon dialect.	Hier eigenlijk, Helden, Kessel.
101.	'k'	19	M	Tegelen †	Dialect, Duits.	Roermond en zuidelijker.
102.	'k'	21	V	Tegelen	Limburgs.	Ten zuiden van hier.
103.	'k'	22	V	Tegelen	Plat.	Misschien meer aan de andere kant van de Maas.

104.	'k'	24	V	Tegelen	Dialect.	Dat weet ik niet precies, overal praten ze anders.
105.	'k'	28	M	Tegelen	Dialect van Zuid-Limburg.	Zuid-Limburg.
106.	'k'	28	M	Tegelen	Dialect van sommige Limburgers.	Zuidelijker dan hier.
107.	'k'	33	V	Tegelen	Roermond, Zuid-Limburg.	Roermond, Zuid-Limburg.
108.	'k'	35	V	Tegelen	Midden- en Zuid-Limburg.	Vanaf Midden-Limburg, in Weert namelijk ook en Roermond.
109.	'k'	43	M	Tegelen	In sommige dorpen zeggen ze dat.	Hier niet, zuidelijker wel.
110.	'k'	48	V	Tegelen	Dialect van sommige mensen.	In deze regio wel.
111.	'ch'	54	M	Tegelen	De taal van de provincie.	Hier eigenlijk wel, in het zuiden meer. In Venlo niet.
112.	'k'	62	V	Tegelen	Limburgs	Hier door sommigen.
113.	'k'	68	M	Tegelen	Dialect.	Veel plaatsen, hier volgens mij ook.
114.	'ch'	79	M	Tegelen	Tegelen.	In Venlo in ieder geval niet.
115.	'ch'	81	M	Tegelen	Dialect.	Hier ook nog, op veel plaatsen.

‡= proefpersoon gaf aan meer een regiolect dan een dialect te spreken.

Tabel 4

Antwoorden van de proefpersonen 5 en 6

Num- mer	'k' of 'ch'	Leef- tijd	Geslacht	Woon- plaats	Op welke stad georiënteerd	Heeft deze stad invloed op jouw dialect?
1.	'k'	15	M	Budel ‡	Geen	-
2.	'k'	15	V	Budel ‡	Weert	Nee, wij spreken Nederlands op school.
3.	'k'	21	M	Budel ‡	Weert	Nee, wij spraken Nederlands onderling.
4.	'k'	22	M	Budel ‡	Eindhoven	Nee.
5.	'k'	23	M	Budel ‡	Weert	Nee.
6.	'k'	24	V	Budel ‡	Weert	Nee.
7.	'k'	26	M	Budel	Eindhoven	Misschien wel het Brabants in het algemeen.
8.	'k'	28	M	Budel ‡	Weert	Nee.
9.	'k'	29	M	Budel ‡	Weert	Nee.
10.	'k'	38	M	Budel ‡	Weert	Nee.
11.	'ch'	44	V	Budel	Weert	Nee.
12.	'k'	46	M	Budel	Weert	Nee.
13.	'ch'	48	V	Budel	Eindhoven	Nee, wel Brabants.
14.	'ch'	51	V	Budel	Eindhoven	Nee.
15.	'ch'	54	M	Budel	Weert	Nee.
16.	'ch'	67	V	Budel	Weert	Nee.
17.	'ch'	70	M	Budel	Weert	Nee.
18.	'ch'	81	M	Budel	Weert	Nee.
19.	'ch'	82	V	Budel	Weert	Nee, dat is Limburgs.
20.	'ch'	84	V	Budel	Weert	Nee.
21.	'k'	18	V	Maarheeze ‡	Eindhoven	Nee.
22.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Weert	Nee, wij spraken Nederlands op school.
23.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Weert	Nee, wij spraken Nederlands op school.
24.	'k'	23	M	Maarheeze ‡	Eindhoven	Nee.
25.	'k'	25	V	Maarheeze ‡	Eindhoven	Nee, wel Brabants algemeen.
26.	'k'	25	M	Maarheeze ‡	Weert	Nee.
27.	'k'	29	M	Maarheeze	Eindhoven	Misschien wel een regionaal Brabants.
28.	'ch'	30	V	Maarheeze ‡	Eindhoven	Nee.
29.	'k'	36	V	Maarheeze	Weert	Nee.
30.	'k'	36	V	Maarheeze ‡	Weert	Nee.
31.	'k'	45	M	Maarheeze ‡	Eindhoven	Misschien een regionalere taal.
32.	'ch'	45	V	Maarheeze	Weert	Nee.
33.	'ch'	51	M	Maarheeze	Eindhoven	Nee.
34.	'ch'	56	V	Maarheeze	Weert	Nee.
35.	'ch'	58	V	Maarheeze	Weert	Nee.
36.	'ch'	64	M	Maarheeze	Weert	Nee.

37.	'k'	71	V	Maarheeze ‡	Weert	Nee.
38.	'ch'	77	V	Maarheeze	Weert	Nee.
39.	'ch'	77	V	Maarheeze	Weert	Nee.
40.	'ch'	83	M	Maarheeze	Weert	Nee.
41.	'ch'	19	M	Nederweert	Weert	Een beetje.
42.	'ch'	22	M	Nederweert	Weert	Ja.
43.	'ch'	22	M	Nederweert	Weert	Ja, via school.
44.	'ch'	23	V	Nederweert	Weert	Ja, via vrienden.
45.	'ch'	23	M	Nederweert	Weert	Ja, via school.
46.	'ch'	27	M	Nederweert	Weert	Ja.
47.	'ch'	27	V	Nederweert	Weert	Nee.
48.	'ch'	33	M	Nederweert	Weert	Nee.
49.	'ch'	37	M	Nederweert	Weert	Een beetje.
50.	'ch'	39	M	Nederweert	Weert	Ja.
51.	'ch'	44	M	Nederweert	Weert	Nee.
52.	'ch'	50	V	Nederweert	Weert	Nee.
53.	'ch'	52	V	Nederweert	Weert	Nee.
54.	'ch'	54	M	Nederweert	Weert	Nee.
55.	'ch'	62	M	Nederweert	Weert	Ja.
56.	'ch'	65	V	Nederweert	Weert	Een beetje.
57.	'ch'	72	V	Nederweert	Weert	Nee.
58.	'ch'	81	M	Nederweert	Weert	Nee.
59.	'ch'	88	M	Nederweert	Weert	Wel een beetje.
60.	'k'	15	V	Helden- Panningen	Geen	-
61.	'k'	17	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
62.	Bei de	20	M	Helden- Panningen	Venlo	Misschien doordat mensen steeds meer verhuizen, dus meer mengen.
63.	Bei de	21	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
64.	'k'	21	M	Helden- Panningen	Venlo	Misschien een beetje.
65.	'k'	23	M	Helden- Panningen	Weert	Nee.
66.	bei de	23	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
67.	'k'	24	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
68.	'ch'	26	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
69.	'k'	27	M	Helden- Panningen	Roermond	Nee.
70.	Bei de	31	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
71.	'k'	31	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
72.	'ch'	33	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
73.	'ch'	39	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
74.	'k'	44	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
75.	'ch'	46	M	Helden- Panningen	Roermond	Nee.

76.	'ch'	55	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
77.	'ch'	56	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
78.	'ch'	58	M	Helden- Panningen	Weert	Nee, bij de jeugd misschien.
79.	'ch'	58	M	Helden- Panningen	Geen	-
80.	'ch'	64	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
81.	'ch'	66	M	Helden- Panningen	Geen	-
82.	'ch'	67	M	Helden- Panningen	Geen	-
83.	'ch'	77	M	Helden- Panningen	Geen	-
84.	'ch'	81	V	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
85.	'ch'	85	M	Helden- Panningen	Venlo	Nee.
86.	'k'	19	M	Baarlo	Venlo	Nee.
87.	'k'	22	V	Baarlo	Venlo	Ja.
88.	'k'	22	M	Baarlo	Venlo	Een beetje.
89.	'k'	24	V	Baarlo	Venlo	Ja.
90.	'k'	26	V	Baarlo	Venlo	Ja.
91.	'k'	28	M	Baarlo	Venlo	Nee.
92.	'k'	35	M	Baarlo	Venlo	Nee.
93.	'k'	41	V	Baarlo	Venlo	Nee.
94.	'k'	51	V	Baarlo	Venlo	Nee.
95.	'k'	55	M	Baarlo	Venlo	Vooral bij jongeren.
96.	'k'	59	M	Baarlo	Venlo	Een beetje.
97.	'ch'	61	V	Baarlo	Venlo	Nee.
98.	'k'	70	V	Baarlo	Venlo	Nee.
99.	'ch'	71	M	Baarlo	Venlo	Nee.
100.	'ch'	79	M	Baarlo	Venlo	Nee.
101.	'k'	19	M	Tegelen ‡	Venlo	Ja zeker.
102.	'k'	21	V	Tegelen	Venlo	Ja, vrienden.
103.	'k'	22	V	Tegelen	Venlo	Ja.
104.	'k'	24	V	Tegelen	Venlo	Ja, via vrienden en school.
105.	'k'	28	M	Tegelen	Venlo	Ja, via school.
106.	'k'	28	M	Tegelen	Venlo	Ja.
107.	'k'	33	V	Tegelen	Venlo	Ja.
108.	'k'	35	V	Tegelen	Venlo	Ja, we zijn eraan vastgegroeid.
109.	'k'	43	M	Tegelen	Venlo	Ja.
110.	'k'	48	V	Tegelen	Venlo	Ja.
111.	'ch'	54	M	Tegelen	Venlo	Vooral bij de jeugd.
112.	'k'	62	V	Tegelen	Venlo	Een beetje.
113.	'k'	68	M	Tegelen	Venlo	Een beetje.
114.	'ch'	79	M	Tegelen	Venlo	Nee.
115.	'ch'	81	M	Tegelen	Venlo	Bij mij niet, bij de jeugd wel.

‡= proefpersoon gaf aan meer een regiolect dan een dialect te spreken.

Tabel 5

Antwoorden van de proefpersonen op vraag 7

Num- mer	'k' of 'ch'	Leef- tijd	Geslacht	Woon- plaats	Heeft het Standaardnederlands invloed op uw dialect?
1.	'k'	15	M	Budel ‡	Ja, mijn ouders spreken ook altijd Nederlands tegen me.
2.	'k'	15	V	Budel ‡	Ik denk het wel.
3.	'k'	21	M	Budel ‡	Ja, nauwelijks iemand spreekt nog echt dialect.
4.	'k'	22	M	Budel ‡	Ja zeker.
5.	'k'	23	M	Budel ‡	Ja, het dialect verandert hard.
6.	'k'	24	V	Budel ‡	Het dialect wordt steeds algemener.
7.	'k'	26	M	Budel	Het echte Budelse is uit het dialect verdwenen, dus ja.
8.	'k'	28	M	Budel ‡	Ja, er zijn steeds minder situaties waarin nog echt dialect wordt gesproken.
9.	'k'	29	M	Budel ‡	Absoluut.
10.	'k'	38	M	Budel ‡	Ja, er wordt tenslotte nog amper dialect gesproken.
11.	'ch'	44	V	Budel	Ja.
12.	'k'	46	M	Budel	Er wordt hier vooral Nederlands gesproken.
13.	'ch'	48	V	Budel	Bij mij minder, maar mijn kinderen spreken bijvoorbeeld alleen maar Nederlands.
14.	'ch'	51	V	Budel	Bij de jeugd, hè.
15.	'ch'	54	M	Budel	Een beetje.
16.	'ch'	67	V	Budel	Het Budels verandert, vooral bij de generaties na mij.
17.	'ch'	70	M	Budel	Bij mij niet.
18.	'ch'	81	M	Budel	Bij mij niet, ik kan beter Budels dan Nederlands.
19.	'ch'	82	V	Budel	Bij mij niet.
20.	'ch'	84	V	Budel	Bij mij niet, bij de jeugd wel. Ik spreek zelf zelden Nederlands.
21.	'k'	18	V	Maarheeze ‡	Zeker, mijn dialect is daardoor nog amper te vergelijken met dat van mijn ouders.
22.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Ja, mijn dialect is nu meer half-half.
23.	'k'	21	M	Maarheeze ‡	Ja, het echte dialect verdwijnt toch.
24.	'k'	23	M	Maarheeze ‡	Ja.
25.	'k'	25	V	Maarheeze ‡	Ja, hier zijn door de Philips ook veel mensen van buitenaf komen wonen.
26.	'k'	25	M	Maarheeze ‡	Ja, men heeft vaak ouders van verder weg door de A2 en Philips.
27.	'k'	29	M	Maarheeze	Ja, dat is tegenwoordig onvermijdelijk.
28.	'ch'	30	V	Maarheeze ‡	Ja.
29.	'k'	36	V	Maarheeze	Ja, het is meer Brabants dan Maarheezes.
30.	'k'	36	V	Maarheeze ‡	Ja.
31.	'k'	45	M	Maarheeze ‡	Ja, de taal is geregionaliseerd.
32.	'ch'	45	V	Maarheeze	Ja, bij mij niet, maar Maarheeze in het algemeen wel. Is hard veranderd hier.
33.	'ch'	51	M	Maarheeze	Bij mij niet zo, bij mijn kinderen wel.
34.	'ch'	56	V	Maarheeze	Ja, ik switch veel, ik heb mijn kinderen ook in het Nederlands opgevoed.
35.	'ch'	58	V	Maarheeze	Ja, Maarheeze is een echt forensendorp geworden.
36.	'ch'	64	M	Maarheeze	Ja, de Philips heeft alles veranderd hier.

37.	'k'	71	V	Maarheeze ‡	Ja, het zijn andere tijden nu.
38.	'ch'	77	V	Maarheeze	Nee.
39.	'ch'	77	V	Maarheeze	Bij mij niet, maar door alle mensen van ver weg wel.
40.	'ch'	83	M	Maarheeze	Bij mij niet, maar het dialect is er niet meer echt. Maarheeze is veranderd.
41.	'ch'	19	M	Nederweert	Ik denk van wel, als ik naar mijn oma luister. Dat is veel anders.
42.	'ch'	22	M	Nederweert	Een beetje wel.
43.	'ch'	22	M	Nederweert	Ik denk het wel.
44.	'ch'	23	V	Nederweert	Nee.
45.	'ch'	23	M	Nederweert	Qua woordenschat wel.
46.	'ch'	27	M	Nederweert	Nee.
47.	'ch'	27	V	Nederweert	Ja.
48.	'ch'	33	M	Nederweert	Waarschijnlijk wel, je hebt steeds meer situaties waarin je Nederlands moet spreken.
49.	'ch'	37	M	Nederweert	Je praat minder dialect dan vroeger, dus dan is het onvermijdelijk.
50.	'ch'	39	M	Nederweert	De jeugd praat heel anders, dus ja.
51.	'ch'	44	M	Nederweert	Mijn kinderen hebben toch veel woorden niet van me overgenomen.
52.	'ch'	50	V	Nederweert	De echte kenmerken verdwijnen wel langzaam.
53.	'ch'	52	V	Nederweert	Het dialect lijkt tegenwoordig meer op de standaardtaal dan vroeger.
54.	'ch'	54	M	Nederweert	Bij mij niet, de echte woorden van hier verdwijnen wel.
55.	'ch'	62	M	Nederweert	Nee.
56.	'ch'	65	V	Nederweert	Niet echt, al verdwijnen de echte woorden wel.
57.	'ch'	72	V	Nederweert	Nee, iedereen spreekt het hier.
58.	'ch'	81	M	Nederweert	Nee.
59.	'ch'	88	M	Nederweert	Nee, bij mij niet.
60.	'k'	15	V	Helden- Panningen	Ja, via school.
61.	'k'	17	M	Helden- Panningen	Ik denk het wel.
62.	Bei de	20	M	Helden- Panningen	Ja zeker, in vergelijking met vroeger.
63.	Bei de	21	V	Helden- Panningen	Ja, onvermijdelijk.
64.	'k'	21	M	Helden- Panningen	Ja, die woorden ken je vaak beter.
65.	'k'	23	M	Helden- Panningen	Ja, je neemt woorden over.
66.	bei de	23	M	Helden- Panningen	Dat denk ik wel.
67.	'k'	24	M	Helden- Panningen	Ja, de wereld globaliseert hè.
68.	'ch'	26	M	Helden- Panningen	Ja, heel veel.
69.	'k'	27	M	Helden- Panningen	Ja, vooral de woorden.
70.	Bei de	31	V	Helden- Panningen	Ja, woorden en gebruik. Dialect verliest hier op het Nederlands.
71.	'k'	31	M	Helden- Panningen	Ja, hoe jonger de generatie hoe erger het wordt.
72.	'ch'	33	M	Helden- Panningen	Ja.
73.	'ch'	39	V	Helden- Panningen	Ja.

74.	'k'	44	V	Helden-Panningen	Taal verandert hè, het Nederlands wordt dominant.
75.	'ch'	46	M	Helden-Panningen	Dat is onomkeerbaar.
76.	'ch'	55	V	Helden-Panningen	Ja, de echte dialectwoorden verliezen terrein.
77.	'ch'	56	V	Helden-Panningen	Ja, dat is onvermijdelijk.
78.	'ch'	58	M	Helden-Panningen	Wel een beetje.
79.	'ch'	58	M	Helden-Panningen	Bij mij niet, bij de jeugd wel. Ook omdat er steeds meer Nederlandstaligen hier komen wonen.
80.	'ch'	64	V	Helden-Panningen	Ja, dat houd je niet tegen.
81.	'ch'	66	M	Helden-Panningen	Ja, er is steeds meer Nederlands en steeds minder dialect.
82.	'ch'	67	M	Helden-Panningen	Bij mij niet, bij mijn kleinkinderen wel.
83.	'ch'	77	M	Helden-Panningen	Nee, bij mij niet.
84.	'ch'	81	V	Helden-Panningen	Bij mij niet, maar als ik mijn kleinkinderen hoor denk ik wel.
85.	'ch'	85	M	Helden-Panningen	Bij mij niet, bij de jeugd wel.
86.	'k'	19	M	Baarlo	Ik denk het wel.
87.	'k'	22	V	Baarlo	Ja, helaas wel.
88.	'k'	22	M	Baarlo	Ja.
89.	'k'	24	V	Baarlo	Ik denk van wel.
90.	'k'	26	V	Baarlo	Zeker, steeds meer.
91.	'k'	28	M	Baarlo	Nee.
92.	'k'	35	M	Baarlo	De echte Baarlose woorden zijn al verdwenen. Dus, ja.
93.	'k'	41	V	Baarlo	Ja.
94.	'k'	51	V	Baarlo	Vooral bij de generatie van mijn kinderen.
95.	'k'	55	M	Baarlo	Helaas wel, ben ik bang.
96.	'k'	59	M	Baarlo	Ja, ik ben ook wel benieuwd waar het dialect over tien jaar staat.
97.	'ch'	61	V	Baarlo	Nee.
98.	'k'	70	V	Baarlo	Het dialect doorgeven wordt steeds moeilijker denk ik.
99.	'ch'	71	M	Baarlo	Valt wel mee, al komen er wel woorden door bij de jeugd.
100.	'ch'	79	M	Baarlo	Bij mij niet, bij de jeugd wel.
101.	'k'	19	M	Tegelen ‡	Ja, het wordt regionaal en meer Nederlands en Engels.
102.	'k'	21	V	Tegelen	Niet alleen het Nederlands.
103.	'k'	22	V	Tegelen	Ja, wat doe je er aan?
104.	'k'	24	V	Tegelen	Dialect verandert, dus ook bij mij.
105.	'k'	28	M	Tegelen	Ja, vooral door de migratie binnen ons land.
106.	'k'	28	M	Tegelen	Ja.
107.	'k'	33	V	Tegelen	Ja, taal verandert.
108.	'k'	35	V	Tegelen	Ja, dat zal zeker.
109.	'k'	43	M	Tegelen	Ja, toch?
110.	'k'	48	V	Tegelen	Ja, per generatie.
111.	'ch'	54	M	Tegelen	Ja.
112.	'k'	62	V	Tegelen	Dat valt wel mee.
113.	'k'	68	M	Tegelen	Als ik de jongeren hoor, is er alle reden om je er zorgen om te maken.
114.	'ch'	79	M	Tegelen	Dat valt wel mee.
115.	'ch'	81	M	Tegelen	Nee.

‡= proefpersoon gaf aan meer een regiolect dan een dialect te spreken.